

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

פענוח הערות ומראי-מקומות.

כי תשא שיחה א.

פרשתינו ל, יג. ו יתנו כל-העבר על-הפקדים מחצית השקל בקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה ליהנה:

פרש"י עה"פ ד"ה זה יתנו. הראה לו כמין מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל ואומר לו כנה יתנו (תלמוד ירושלמי שק' א):

אש ומשקלה מחצית השקל ואומר לו כנה יתנו (תלמוד ירושלמי שק' א):

לקוטי שיחות חלק טז עמוד 381. אויפן פסוק זה יתנו .. מחצית השקל זאגן רז"ל² (און רש"י ברענגט עס אראפ בפירושו על התורה אמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו זה יתנו כזה יתנו".

⁽²⁾ ירושלמי שקלים פ"א ה"ד. תנחומא פרשתנו ט. נשא יא. במדב"ר פי"ב, ג. פסיקתא דר"כ פ"ב (כי תשא). פסיקתא רבתי פט"ז (בסופו). - ראה תו"ש עה"פ בכהנ"ל בשינויים קלים, ובפס"ר. פ"י (בסופו): מטבע של אש קטן: ושם לפנ"ז: כמין מטבע של שורה של אש. אבל שם לא הובא בשם ר' מאיר. ובתיב"ע עה"פ: דין שיעורא איתחמי למשה בטוורא הי כדינרא דאשא והיכדין א"ל כדין יתנו.

(3) תוס' חולין מב עמוד א ד"ה זאת זאת החיה מלמד שתפס הקב"ה כל מין ומין והראה למשה - והא דלא חשיב ליה בהקומץ רבה (מנחות דף כט). גבי שלשה דברים שנתקשה משה מנורה ראש חדש ושרצים ולא

(1) פרשתינו ל, יג. ו יתנו כל-העבר על-הפקדים מחצית השקל בקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה ליהנה:

(2) ירושלמי שקלים פרק א הלכה ד. אמר רבי מאיר. כמין מטבע של אש הוציא הקדוש ברוך הוא מתחת כסא כבודו והראהו למשה. אומר לו. ו. יתנו. כנה יתנו.

תנחומא פרשתינו ט. זה יתנו. אמר רבי מאיר: כמין מטבע של אש הוציא הקדוש ברוך הוא מתחת כסא הכבוד והראהו למשה ואמר לו: זה יתנו, כנה יתנו. כל העבר על הפקדים, כל העובר על סכומיא.

שם נשא יא. זה יתנו (שמות ל, יג). אמר רבי מאיר, נטל הקדוש ברוך הוא כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה לו למשה ואמר ליה: כנה יתנו.

במדבר רבה יב, ג. זה יתנו. אמר רבי מאיר נטל הקדוש ברוך הוא כמין מטבע של אש מתחת כסא הכבוד והראה לו למשה זה יתנו, יתנו, כנה יתנו.

פרש"י עה"פ ד"ה זה יתנו. הראה לו כמין מטבע של

ניטא כחו", כחן של ישראל! אויף דעם האט דער אויבערשטער באוויזן משה'ן מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל", וואָס ער האט גענומען (ווי עס שטייט אין מדרש) מתחת כסא כבודו", כדלקמן.

(4 פירוש המשניות להרמב"ם פרק חלק היסוד הז').
נבואת משה רבינו ע"ה והוא שנאמין כי הוא אביהם של כל הנביאים אשר היו מלפניו ואשר קמו מאחריו כלם הם תחתיו במעלה והוא היה הנבחר מכל מין האדם אשר השיג מידיעתו יתברך יותר מכל מה שהשיג או ישיג שום אדם שנמצא או שימצא וכי הוא ע"ה הגיע התעלותו מן האנושות עד המעלה המלאכותית ונכלל במעלת המלאכים לא נשאר מסך שלא קרעו ונכנס ממנו ולא מנעו מונע גופני ולא נתערב לו שום חסרון בין רב למעט ונתבטלו ממנו הכחות הדמיונות והחושיות והשגותיו ונבדל כח המתעורר המשתוקק ונשאר שכל בלבד ועל הענין הזה נאמר עליו שהיה מדבר עם הש"י בלא אמצעיות מן המלאכים. רצוני היה לבאר זה הענין הנפלא ולפתוח המנעול ממקראות התורה ולפרש טעם פה אל פה וכל הפסוק בזולתו מענינו לולא שראיתי שאלה הענינים יצטרכו לראיות רבות מאד והיינו צריכין להצעות רבות והקדמות ומשלים ושנבאר בתחילת מציאות המלאכים ושנוי מעלותיהן מן הבורא הש"י ושנבאר הנפש וכל כחותיה ויתרחב העגול עד שנדבר בצורות שזכרו הנביאים שראוי לבורא ולמלאכים ויכנס בזה שיעור קומה וענינו ולא יספיק בענין זה לבדו ואפילו יהיה מקוצר בתכלית הקצור מאד דפים ולפיכך אניח אותו למקומו אם בספר הדרשות שיעדתי לחברו או בספרי הנבואה שאני מתעסק בו או בספר שאחבר אותו בפירושי אלו היסודות:

(6 תנחומא משפטים טו. אם כסף תלנה. כף פתח רבי תנחומא, מלנה ה' חונן דל וגמלו י'שלם לו' (משלי יט, יז). מלנה ה' חונן דל, כפיכול לה' הוא מלנה. וגמלו י'שלם לו, אמר רבי פינחס הכהן בן חמא אמר רבי ראובן: מהו וגמלו י'שלם לו. יכול נתן פרוטה לעני, הקדוש ברוך הוא משלם לו. אלא אמר הקדוש ברוך הוא: נפשו של עני היתה מפרקסת לצאת מן הרעב ונמת לו פרוטה וקחתי אותה. סתירה, שאני מחזיר לה נפש תחת נפש. למחר בנה או בתה באין לידי חלי ולידי מיתה, ואנכר אני להם את המצנה שעשית עם העני ומציל אני אותם מן המיתה. הוי, וגמלו י'שלם לו, שאני משלם לה נפש תחת נפש.

(8 פסחים ח עמוד א. וקהאי גנונא לאו מצנה הוא!?)

חשיב נמי הא דאמר במדרש כמין מטבע אש הראה הקדוש ברוך הוא למשה דכתיב זה יתנו שמא לא חשיב אלא מידי דנתקשה אבל הני אע"פ שהראהו לא נתקשה בהן אלא שתמה על הדבר מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו הראהו הקב"ה להבחין היטב ולהודיע לישראל וכן הכא להראות לישראל איזו היא אסורה ואיזו היא מותרת:

לקוטי שיחות שם עמוד 389. וועט מען דאס פארשטיין בהקדם וואס תמיהת משה - מה יוכל אדם ליתן כופר נפשו" (ווי געבראכט פריער פון תוס') און דערפאר האט דער אויבערשטער באוויזן משה'ן מטבע של .. אש - איז מקורה אין מדרש"י, און דאָרט איז מבואר אַז דאס (ונתנו כופר נפשו") איז געווען איינע פון די דריי זאכן ששמע משה מפי הגבורה ונבהל ונתע לאחוריו" - בשעה שאמר לו הקב"ה צו את בני את קרבני לחמי לאשי אמר משה מי יוכל להספיק לו קרבנות אם אנו מקריבין לפניו כל חיתו שדי כו' אינו מספיק לו כו', א"ל הקב"ה איני מבקש לפי כחי אלא לפי כוחן כו'. בשעה שאמר לו הקב"ה ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם אמר משה מי יוכל לעשות לו מקדש שישרה בתוכו הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך כו', אמר הקב"ה איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחן כו'". איז ניט מובן: וויבאלד משה האט שוין געהערט פריער, בנוגע צום משכן, אז איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחן", פארוואָס איז ער נבהל" און ס'איז ביי אים געווען אַ תמ' הערנדיק די ווער- טער ונתנו איש כופר נפשו" ? לכאורה מען קען ניט זאָגן אַז דער חידוש ותמ' פון משה'ן איז געווען דערפאר ווייל דאס איז כופר נפשו אויפן חטא העגל, וואָס רירט אַן דעם עצם מציאות כנ"ל וואָרום אויך דאס געפינט מען, דער אויבערשטער האט געהייסן נעמען אַ פר בימי המילואים לכפר על מעשה העגל שהוא פר. איז דער ביאור אין דעם: בא דעם משכן איז פארשטאנדיק אַז דאס וואָס אידן האָבן געטאָן איז געווען לפי כחן", ווייל זייער השתתפות אין דעם איז געווען מיט נדיבות לבם כל איש אשר ידבנו לבו, כל נדיב לבו יביאה; עד"ז ביי הקרבת הפר - ווייל ביי קרבן איז דער דין, אַז יקריב אותו לרצונו", און דאָס אַז עס דאָרף זיין דער רצון המנדב ושל בעל הקרבן, איז דאס מדגיש אַז עס איז לפי כחן" - אין דעם איז דא כחן של ישראל"; אָבער די מצוה פון מחצית השקל איז אין אַן אופן אַז יעדער האָט געמוזט געבן, צי ער וויל יע אָדער ניט, נאָכי מער דער דין איז אַז כופין את מי שלא נתן עד שיתן וכל מי שלא יתן ממשכנין אותו ולוקחין עבטו בעל כרחו ואפילו כסותו ווי קען אַזא נתינה זיין כופר נפשו, אין דעם איז דאָך

חטא העגל, וואָס האָט אנגערייט כנ"ל, דעם עיקר מציאות פון אידן, זיי אָפּגעריסן אויך מצד נפשם ופנימיותם ר"ל, ובמילא קען דא נישט העלפן כופין אותו עד שיאמר רוצה אני" (אז דער רצון ופנימיות הנשמה זאָל ארויסקומען בגלוי) און דערפאר הראה לו מטבע של אש", וואָס הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו": מצד פנימיות הנשמה ווי זי איז שייך צום גוף האט די נתינה נישט געקענט זיין מצד כחן של ישראל, כנ"ל. דאָס קען אבער יע זיין מצד עצם הנשמה (וואָס איז העכער לגמרי פון גילויים, ווייל עצמות הנשמה איז דער עצם פון אַלע כחותיי, אויך פון זיין עשי' חיצונית). - און דאס מיינט הראה לו (הקב"ה) דער אויבערשטער האָט מגלה גע-ווען, בדרך מלמעלה למטה אויך ווי די מטבע של אש" נעמט זיך מתחת כסא הכבוד די בחי' אש. שבנשמה, עצם הנשמה, ווי זי איז מושרש למעלה תחת כסא כבודו" ווי די חז"ל זאגן הנשמות גזרות מתחת כסא הכבוד" און דאס האט ער מגלה וממשיך געווען אין משקלה" - אז דער עצם הנשמה נעמט דורך די נשמה מיט אירע אַלע כחות דא למטה ביז אין משקל וכו'; ד.ה. אז די מטבע של אש" - עצם הנשמה - איז נישט אַ באַזונדער זאך פון די כחות וואָס זיינען דא אין דער נתינה גשמיות, נאר די מטבע של אש גופא איז משקלה מחצית השקל" (וכנ"ל), אז דער עצם הנשמה איז דער עצם פון אַלע כחות. און דערפאר און דערפאר, אפילו ווען די נתינה פון אַ אידן איז אַן דער אמירה פון רוצה אני, ס'איז אין אַן אופן פון משקל" - א נתינה גשמית וחומרית, אן רצון וחיות, ס'איז משקל": עס וועגט און שלעפט למטה און מ'דארף האָבן טרחא און אפילו כפי' איז אַבער דער אמת לאמיתו (און דאס איז דער אויפטו פון מחצית השקל), אז ביי אידן איז אויך די נתינה געבונדן מיט'ן אש שבנשמה", אז די אמיתיות ופנימיות פון זיין כח העשי' והנתינה איז די התגלות פון תחת כסא כבודו" וואָס איז מטבע של אש", עצם נשמתו. ע"פ כהנ"ל איז פארשטאנדיק די שייכות צווישן די צוויי ענינים הנ"ל אין מחצית השקל - דער דין ונתנו איש כופר נפשו" (דער דין אין נתינה, אז דאָס איז כופר נפשו", אַ קרבן) און זה יתנו" (דער דין אין חפצא, אז דאָס איז נישט אַ גדר שוויות וערך, נאָר אַ מציאות - פון אַ מטבע מחצית השקל כסף) וואָרום ביידע דריקן אויס די זעלבע נקודה, אז די נתינה פון מחצית השקל איז פון אש" (מתחת כסא כבודו) ועצם הנשמה: וויבאלד עצם הנשמה איז העכער פון התפשטות גילויים והתחלקות, איז מובן אז אויך די נתינה שמצד עצם הנשמה איז בדוגמא לזה: בבת אחת - אן התחלקות, און

והתנא: האומר "סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני" או "שאחיה בן העולם הבא" הרי זה צדיק גמור! דילמא במר דבדק אמי לעיוני בתרה.

(11) מנחות כט עמוד א. תניא רבי יוסי ברבי יהודה אומר ארון של אש ושלחן של אש ומנורה של אש ירדו מן השמים וראה משה ועשה כמותם שנאמר (שמות כה, מ) וראה ועשה כתבניתם אשר אתה מראה בהר.

(12) ירמיה' כג, כט. הלאו כה דברי פאש נאם-יהוה וקפטיש יפצץ סלע:

(13) לקוטי שיחות חלק ג עמוד 925. מ'דארף אַבער פאַרשטיין: וויי באַלד אַז משה רבינו איז נישט געווען שווער וואָס עס מיינט מחצית השקל, נאָר ער האָט זיך געוואונדערט ווי אזוי דער מחצית השקל קען זיין כפר נפשו - איז מיני וואָס איז ביי אים די שאלה רעכט געוואָרן ווען דער אויבערשטער האט אים באוויזן אַ מטבע של אש"? וועט מען עס פאַרשטיין לויט אַ משל (יש אומרים אַז דער משל שטאַמט פון דעם בעל שם טוב): איינער האָט זיך געלערנט די מלאכה פון גאָלדי און זילבער שמידעריי, און דער וואָס האט אים געלערנט די מלאכה, האָט אים געוויזן ווי צו טאָן אַלע אירע פרטים, אַבער דעם פרט אַז אונטער דעם גאָלד און זילבער דאַרף מען אונטערלייגן פייער, האָט ער אים צוליב דער פשוט'קייט פון דער זאך, נישט געזאגט. אַז דער תלמיד האָט שפעטער נאָכגעפאלגט אַלע אָנגעווייזענע פרטים פון דער אַרבעט, און ער האָט אויסגעלאזט דעם איין פרט; ער האָט נישט אונטערגעלייגט קיין פייער, איז דאָך מובן אַז פון זיין אַרבעט איז גאָרניט אַרויסגעקומען און דער גאָלד און זילבער איז געבליבן דער זעלבער גולם ווי פריער. און דאָס איז אויך געווען דער ענט-פער פון דעם אויבערשטן צו משה רבינו דורך באווייזן אים אַ מטבע של אש": דאָס געבן אַליין אַ מטבע, קען טאַקע נישט דערלאַנגען אין עצם הנפש צו ווערן פאַר אים אַ כפרה; ווען מען נוצט אַבער דערביי פייער, מען גיט די מטבע מיט אַ קאָך און פייער וואָס קומט פון עצם הנשמה, פון נר הוי' נשמת אדם, דאָן קען דער מחצית השקל ווערן כפר נפשו.

לקוטי שיחות חלק טז עמוד 390. דער טעם (פנימי) אויף דעם, וואָס ביי מחצית השקל איז נישטא דער דין פון כופין אותו עד שיאמר רוצה אני" (ובפרט קשה לפי הנ"ל, סעיף ג', אז דאָס האָט אַ דין קרבן), י"ל אַז דאָס איז, ווייל מחצית השקל איז געקומען אַלס כפרה אויפן

ז"ל לבאר למה לא התבארו אלה החיים בתורה: **ואמרת** אענה אף אני חלקי, אבל ראיתי להקדים דבריהם ולפי מה שהתפרסם הנה נכללו בשלש דעות:

הדעת הא' הוא דעת הרמב"ם ז"ל, אמר בטעם זה כי להיות התורה השלמה נתונה לעם רב והמון הבלתי מציינים מהות העניינים ואמתתנו, העמידה התורה האלהית העניינים הנסתרים בעניינים הנגלים באופן יוכלו לצייר ולקבל כמו שעשתה בתארי האל יתברך ולהיות אין אצלם הצלחה זולת גופיית, כי לא ישערו בערכות השכל ובהצלחתו, העלימה התורה זה מהם וגלה להם מה שישתוקקו אליו מאלה הקנינים המדומיים זהו דעתו ז"ל:

הדעת הב' הוא דעת הרמב"ן ז"ל, נמצאו לו בפרשת וארא (ו, ב) אמר שם בזה הלשון, לא תבוא על אדם טובה בשכר מצוה או רעה בעונש עבירה רק במעשה הנס, ואם יונח האדם לטבעו או למזלו לא יוסיפו בו מעשיו דבר ולא יגרע ממנו, אבל שכר כל התורה וענשה בעולם הזה הכל נסים והם נסתרים, יחשב בהם לרואים שהוא מנהגו של עולם, והם באדם עונש ושכר באמת. ומפני זה תאריך התורה ביעודה שבעולם הזה ולא תבאר יעודי הנפש בעולם הנשמות, כי אלה מופתים וכנגד התולדות, וקיום הנפש ודבקה באלהים דבר ראוי בתולדותה שהיא תשוב אל האלהים אשר נתנה. ועוד אפשר זה אם גומר השם עלי, והוא מ"ש בפרשת אחרי מות (יה, כט) בענין הכריתות הנזכרים בנפש, אמר כי הם בטחון גדול בקיום הנפשות אחר מיתה ובמתן השכר בעולם הנשמות, והעולה מדבריו שם להיות שהשארות נמשך לנפש בהכרח כי אין לה סבות ההפסד, והיא בעניינה לא תמות. ולפי שזה כן, לא היה שם סיבה לשיבטיח בעל הגמול בקיומה, כלל כי זה מוכרח מתולדותה, ולכן לא בא יעודו בתורה. אבל הטובות האלה, להיות שאין נמשכות לנו כלל בדרך הטבע, הוצרך בעל הגמול יתברך להבטיחנו לומר כי היעודים ההם נמצאים עמנו בנס, ולכן גזר הרב כי שכר כל התורה נסים והם נסתרים: **ועוד** הוסיף הרב ביעודים האלה בפרשת אם בחקותי (כו, יא) אמר שם בזה הלשון, וכבר בארנו כי כל אלה הברכות כלם נסים אין בטבע שיבאו הגשמים ויהיה השלוח לנו מהאויבים ויבא מורך בלבם לנוס מאה מפני חמשה בעשותינו החקים המצות, ולא שיהיה הכל הפך מפני זרעינו השנה השביעית. כל זה הוא דעת הרב ז"ל בשני הגמולים:

דער שיעור פון דער מטבע איז ניט א כמות'דיקער (וואָס מעסט זיך אין שווייט און משקל), נאר אַן איכות'דיקע עצם'דיקע נקודה; און מהאי טעמא איז די כפרה פון מחצית השקל אין אַן אופן פון אש" (העכער פון דער כפרה פון קרבנות, כנ"ל סעיף ז), וואָס מאַכט איבער דעם מענטשן אין אַ מציאות חדשה, ווייל מצד התגלות פון עצם הנשמה ווערן נשתנה אַלע זיינע כחות ביז ער ווערט א מציאות חדשה.

(14) לקו"א להרה"מ סרכ"ז. ושמרתם את חקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. דכלל הוא בכל המצות מעשיות הענין בהם הוא כך. דרך משל ציצית כשהן חוטין אין בהם חיות, ר"ל הקדושה העליונה. רק ענין המצוה כשהוא עושה הוא מקשר כל המדריגות עד העשיה, (דהיינו) המחשבה והדיבור והעובדא מתקשרים זה עם זה, ושורה על הציצית כל ההלכות ציצית וכל הפרשיות ציצית שבתורה. ועל דרך זה בכל המצות. וזהו ושמרתם את חוקותי, לשון חקיקה, היינו אותיות המחשבה הם נחקקין במוח, אשר יעשה אותם, בעשיה, וחי בהם, ר"ל על ידי זה נמשך החיות העליונים בהם.

או"ת פרשת אחרי לח, ג-ד. ושמרתם את חוקותי ואת משפטי אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. כי הכלל הוא בכל המצות מעשיות הענין בהם הוא כך. ד"מ ציצית כשהם חוטין אין בהם חיות ר"ל הקדושה העליונה רק ענין המצוה שכשהוא עושה הוא מקשר כל המדריגות עד העשיה דהיינו המחשבה והדיבור והעובדא מתקשרים זה עם זה ושורה על הציצית כל ההלכות ציצית וכל הפרשיות ציציות שבתורה. ועל דרך זה בכל המצות. וזהו ושמרתם את חקתי הוא לשון חקיקה היינו אותיות המחשבה הם נחקקין במוח. אשר יעשה אותם בעשיית וחי בהם ר"ל החיות העליונות בהם וד"ל.

(15) של"ה בית אחרון יב, א-ב. עוד יש חקירה שלישית במה שחקרו קדמאי ובתראי, ואז חוט המשולש לא ינתק בהקדמה אחת שאקדים בעזה"י אז אצא לקראת שלשתן ויבוארו היטב. והחקירה הג' היא זאת. הובא בספר עבודת הקודש פי"ז מחלק העבודה ואעתיק לשונו, ראיתי לצרף ולברר וללכך הדיבור ביעודים הגשמיים אשר התבארו בתורה, וביעודים הרוחניים אשר הוא התכלית האחרון והאושר הקנוי אל הנפש אשר לא התבארו בתורה לדעת כל החכמים, אבל דברו בהם בפירוש באמרם תמיד כי המצות מקנות החיים האמתים שהם חיי העולם הבא. וכבר נשאו ונתנו הרבה מחכמים

לא המת מטמא ולא המים מטהרין, אלא אמר הקדוש ברוך הוא חקה חקתי גזרה גזרתי אי אתה רשאי לעבר על גזרתי, דכתיב: זאת חקת התורה. ומפני מה כל הקרבנות זכרים וזו נקבה, אמר רבי איבו משל לכן שפחה שטנף פלטין של מלך, אמר המלך תבוא אמו ותקנס את הצואה, כך אמר הקדוש ברוך הוא תבוא פרה ותכפר על מעשה העגל.

(17) קדושין פב עמוד א. רבי שמעון בן אלעזר אומר: ראית מימיה חיה ועוף שיש להם אומנות? והן מתפרנסין שלא בצער! והלא לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני, אינו דין שאתפרנס שלא בצער? אלא שהורעתי מעשי, וקפחתי את פרנסתי.

(18) עקב יא, ו. ואשר עשה לדתו ולאבירם בני אליאב בן-ראובן אשר פצתה הארץ את-פיה ותבלעם ואת-בתיהם ואת-אחיהם ואת כל-היקום אשר ברגליהם בקרב כל-ישראל:

רש"י ד"ה ואת כל היקום אשר ברגליהם. זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו (סנהדרין ק"י):

פסחים קיט עמוד א. "עושר שמור לבצעלו לרעתו", אמר רבי שמעון בן לקיש: זו עושרו של קרח. (שנאמר:) "ואת כל היקום אשר ברגליהם", אמר רבי אלעזר: זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו

סנהדרין קי עמוד א. עושר שמור לבצעלו לרעתו אמר ריש לקיש זה עושרו של קרח ואת כל היקום אשר ברגליהם אמר רבי אלעזר זה ממונו של אדם שמעמידו על רגליו.

במדבר רבה פי"ח, יג. ותפתח (במדבר טז, לב), אמר רבי יהודה באותה שעה נפתחו לארץ פיות הרבה, שנאמר (דברים יא, ו): בקרב כל ישראל, אמר רבי נחמיה נהרי קתיב (במדבר טז, לב): ותפתח הארץ את פיה, אמר לו והיאף את מקנים בקרב כל ישראל, אלא שנעשית הארץ כמשפד, וכל היכן שהיה אחד מהם היה מתגלגל ויורד ובא עמו, נמצאת מקנים בקרב כל ישראל, ומקנים ותפתח הארץ את פיה. (דברים יא, ו): ואת כל היקום, זה הממון שמעמיד את הרגלים. רבותינו אמרו, אפלו היו כלים ביד הפוסק, היו מתגלגלין ובאין ונבלעין עמהן. אמר רבי שמואל בר נחמני, אפלו מטת שהיתה שאולה ביד ישראל מידם, אף היא היתה נבלעת, שנאמר (במדבר טז, לג): ויורדו הם וכל אשר להם חיים שאלה. וכל כך למה, שחלק על הקדוש ברוך הוא, אף על פי כן לעתיד לבוא

(16) מדרש תהלים ט, ב. דבר אחר למנצח על מות לבן. זה שאמר הכתוב (קהלת יב י) בקש קהלת למצוא דברי חפץ. ביקש שלמה לעמוד על עסקי פרה דאמר ר' יצחק כל העוסקין בפרה מטמאין בגדים והיא עצמה מטהרת טמאין. אמר לו (שם) וכתוב יושר דברי אמת. כבר כתבתי על ספרו של יושר שנאמר (יהושע י יג) הלא היא כתובה על ספר הישר. עשה בישרות עשה בתמימות גזרה גזרתי חקות חקתי ואין מי שיהרהר אחריה דכתיב (במדבר יט ב) זאת חקת התורה.

תנחומא חוקת ג. אלא אמר הקדוש ברוך הוא, חקה חקתי, גזרה גזרתי, ואין אתה רשאי לעבר על גזרתי.

שם ח. אלא אמר הקדוש ברוך הוא, חקה חקתי, גזרה גזרתי, אין אתה רשאי לעבר על גזרתי,

במדבר רבה פי"ט א. זאת חקת (במדבר יט, ב), זה שאמר הכתוב (איוב יד, ד): מי יתן טהור מטמא לא אהד, כגון אברהם מתרח, חזקיה מאחז, יאשיה מאמון, מרדכי משמעי, ישראל מעובדי כוכבים, העולם הבא מעולם הזה. מי עשה כן, מי צנה כן, מי גזר כן, לא יחידו של עולם, תמן תנינו, בהרת כגריס באדם, טמא. פרוה ככלו, טהור. מי עשה כן, מי צנה כן, מי גזר כן, לא יחידו של עולם. תמן תנינו האשה שמת ולדה במעיה והושיטה החיה את ידה ונגעה בו, החיה טמאה טמאת שבעה והאשה טהורה עד שיצא הנלד. המת בבית הבית טהור, יצא מתוכו הרי הוא טמא, מי עשה כן, מי צנה כן, מי גזר כן, לא יחידו של עולם. תמן תנינו העוסקין בפרה מתחלה ועד סוף מטמאין בגדים, היא גופה מטהרת בגדים. אמר הקדוש ברוך הוא, חקה חקתי גזרה גזרתי, אי אתה רשאי לעבר על גזרתי.

שם ח. שאל עובד כוכבים אחד את רבן יוחנן בן זפאי, אליו עובדיא דאתון עבדין נראין קמין פשפים, אתם מביאים פרה ושורפין אותה וכותשין אותה ונוטלין את אפרה ואחד מקם מטמא למת, מזין עליו שמים ושלש טפין ואתם אומרים לו טהרת. אמר לו לא נכנסה בך רוח תזנית מימיה, אמר לו לאו. ראית אדם שנכנסה בו רוח תזנית, אמר לו הו, אמר לו ומה אתם עושין לו, אמר לו מביאין עקרין ומעשנין תחתיו ומרביצים עליה מים, והיא בורחת. אמר לו ישמעו אנשי מה שאמה מוציא מפיך, כך הרוח הזו, רוח טמאה, דכתיב (זכריה יג, ב): וגם את הנביאים ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ, מזין עליו מי נדה והוא בורח. לאחר שיצא אמרו לו תלמידיו, רבנו, לזה דחית בקנה, לנו מה אתה אומר, אמר להם חייכם,

(20) שבת קנג עמוד א. מתני' מי שֶׁהִתְחַשֵּׁיף בְּדֶרֶךְ — נותן כִּסּוֹ לְגוֹי, וְאִם אֵין עֲמוּ גוֹי — מַנִּיחוֹ עַל הַחֲמֹר. הַגִּיעַ לְחֹצֵר הַחֲצוֹנָה — נוֹטֵל אֶת הַכִּלִּים הַנִּיטְלִין בַּשַּׁבָּת. וְשֹׂאֵנִי נִיטְלִין בַּשַּׁבָּת — מִתִּיר הַתְּכָלִּים, וְהַשְׂקִין נֹפְלִין (מֵאֲלֵיהֶם). **גְּמ'** מֵאִי טַעֲמָא שָׂרוּ לִיה רַבֵּנּוּ לְמִיתַב כִּי־סִיָּה לְגוֹי? קִים לְהוּ לְרַבֵּנּוּ דְּאִין אָדָם מַעֲמִיד עֲצָמוֹ עַל מְמוֹנּוֹ, אִי לֹא שָׂרִית לִיה — אֲתִי לְאִיתוּנִי אַרְבַּע אַמּוֹת בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים.

שו"ע הרב או"ח סימן רסו ס"א. מי שֶׁהִיָּה בָּא בְּדֶרֶךְ וְקָדַשׁ עָלָיו הַיּוֹם וְהָיוּ עֲמוֹ מְעוֹת, וְיָשׁ לוֹ חֲמֹר וְגַם יֵשׁ עֲמוּ נֹכְרִי — לֹא יֵצֵא כִּסּוֹ עַל חֲמֹרּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַצְנֶה עַל שְׁבִיתָתוֹ, אֲלֵא יִתְּנֶנּוּ לְנֹכְרִי לְהוֹלִיכּוֹ לוֹ בַּשַּׁבָּת עַד מְקוֹם שְׁבִיתָתוֹ, שֶׁהוּא תוֹךְ הַתְּחֹמֹס מִמְּקוֹם שֶׁקָּדַשׁ עָלָיו הַיּוֹם, וְלִמּוֹצָאֵי שַׁבָּת לֹקְחוֹ מִמֶּנּוּ. וְאִם עַל פִּי שְׂלֹא נָתַן לוֹ שָׂכָר עַל זֶה שֶׁנִּמְצָא טוֹרֵם בְּשִׁבְלִי יִשְׂרָאֵל, וְאִם עַל פִּי שֶׁנָּתַן לוֹ מִשְׁחָשְׁכָה — הֵרִי זֶה מִתֵּר, מִפְּנֵי שֶׁאֵין אָדָם מַעֲמִיד עֲצָמוֹ עַל מְמוֹנּוֹ, וְאִם לֹא נִתֵּיר לוֹ טַלְטוּל הַמְּעוֹת וְהוֹלְכָה עַל יְדֵי נֹכְרִי שֶׁאֵין אֶסְרוֹן אֲלֵא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים — יָבוֹא לְהוֹלִיכּוֹ בְּעֲצָמוֹ וְיַעֲבֹר עַל אֶסְרוֹ שֶׁל תוֹרָה. וּמִכָּל מְקוֹם, לְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לוֹ לָתֵּן לוֹ מִבְּעוֹד יוֹם, וְלֹא לְטַלְטֵל מִקְצֶה בַּשַּׁבָּת:

שם סימן שכט ס"ז. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁבְּזֶמַן הַזֶּה שֶׁאֵנִי דְּרִין בֵּין הָאֻמּוֹת שֶׁשׁוֹלְלִין וְהוֹרְגִין, אֲפֹלוּ אִם לֹא בָּאוּ אֲלֵא עַל עֶסְקֵי מְמוֹן — מְחַלְלִין עֲלֵיהֶם אֶת הַשַּׁבָּת, לְפִי שֶׁאִם לֹא יִצְחָנוּ הַיִּשְׂרָאֵל לְשַׁלּוֹל וּלְכַזּ — נִהְרְגָנוּ, וְחֻזְקָה שֶׁאֵין אָדָם מַעֲמִיד עֲצָמוֹ עַל מְמוֹנּוֹ, וְיֵשׁ לְחוּשׁ שֶׁמָּא יַעֲמִיד אֶחָד בְּגֵדֵם וְיִהְרֶג, וְהֵרִי זֶה עֶסֶק נְפֻשׁוֹת. וּמִכָּל מְקוֹם, הַכֹּל לְפִי הַעֲנָנָן. אֲכַל יַחֲדִיד שֶׁבָּאוּ עָלָיו לִקַּח מְמוֹנּוֹ — יֵצֵא לָהֶם לְטוֹל כָּל אֲשֶׁר לוֹ, וְלֹא יִחַלֵּל שַׁבָּת אֲפֹלוּ בְּאֶסְרוֹ דְּבָרֵי סוֹפְרִים, אֲלֵא עַל דֶּרֶךְ שֶׁנִּתְבָּאָר בְּסִימָן ש"א:

(21) שבת קיז עמוד ב. אָמַר רַבָּא: מִתּוֹךְ שֶׁאָדָם בָּהוּל עַל מְמוֹנּוֹ, אִי שָׂרִית לִיה — אֲתִי לְכַבּוּנִי.

רמב"ם הלכות שבת פרק ו הלכה כב. מי שֶׁהִיָּה בָּא בְּדֶרֶךְ וְקָדַשׁ עָלָיו הַיּוֹם וְהָיוּ עֲמוֹ מְעוֹת נֹתֵן כִּסּוֹ לְנֹכְרִי לְהוֹלִיכּוֹ לוֹ וְלִמּוֹצָאֵי שַׁבָּת לֹקְחוֹ מִמֶּנּוּ. וְאִם עַל פִּי שְׂלֹא נָתַן לוֹ שָׂכָר עַל זֶה. וְאִם עַל פִּי שֶׁנָּתַן לוֹ מִשְׁחָשְׁכָה מִתֵּר מִפְּנֵי שֶׁאָדָם בָּהוּל עַל מְמוֹנּוֹ וְאִי אֲפָשָׁר שִׁישְׁלִיכְנוּ. וְאִם לֹא נִתֵּיר לוֹ דְּבָר זֶה שֶׁאֵין אֶסְרוֹן אֲלֵא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים יָבוֹא לְהִבְיֹאוֹ בִּידּוֹ וְעוֹבֵר עַל מְלָאכָה שֶׁל תוֹרָה. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּכִסּוֹ אֲכַל מַצִּיָּאָה לֹא יִתֵּן לְנֹכְרִי אֲלֵא מוֹלִיקָה בְּפָחוֹת פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת:

הֵם עֲתִידִין לַעֲלוֹת, רַבִּי יְהוֹדָה בֵּן בְּתִירָא שׁוֹנֶה שִׁישׁ לָהֶם חֶלֶק לַעֲלוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר טז, לג): וַיֹּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקֶּהֱלִל בְּדוֹד הוּא אוֹמֵר (תהלים קיט, קעו): תַּעֲיִתִי כְּשֶׁה אֲבִד בְּקֶשׁ עֲבָדָה כִּי מִצּוֹתֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי, מָה אֲבִדָה שֶׁנֶּאֱמַר בְּדוֹד הוּא עֲתִידָה לְהִתְבַּקֵּשׁ, אִם כֵּן אֲבִדָה הַעֲתִידָה לְהִתְבַּקֵּשׁ, וְכֵן חֲנָה מִתְפַּלֶּלֶת עֲלֵיהֶם (שמואל א ב, ו): ה' מִמִּית וּמַחְיָה מוֹרִיד שָׁאוֹל וְנוֹעַל.

(19) ירושלמי שקלים פרק ב הלכה ג. כְּתִיב וְהָיָה יוֹתָנוּ פְּלִיגְעוֹבָר עַל-הַפְּקוּדִים וְגו'. רַבִּי יוֹדָה וְרַבִּי נַחֲמִיָּה. חֲדָא אָמַר. לְפִי שֶׁחֲטָאוּ בְּמַחְצִית הַיּוֹם יוֹתָנוּ מַחְצִית הַשָּׁקֶל. וְחֲרָנָה אָמַר. לְפִי שֶׁחֲטָאוּ בְּשֵׁשׁ שְׁעוֹת יוֹתָנוּ מַחְצִית הַשָּׁקֶל דַּעֲבַד שִׁיתָא גְרַמְסִין. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בִּירְבִּי נַחֲמִיָּה בְּשֵׁם רַבּוֹ יוֹחֲנָן בֶּן זַפְּרִי. לְפִי שֶׁעִיבְרוּ עַל עֲשָׂרַת הַדִּיבְרוֹת יֵהָא נֹתֵן כָּל-אֶחָד וְאֶחָד עֲשָׂרַת גְּרָה. רַבִּי בְּרַבְּהִי רַבִּי לִוִּי בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ. לְפִי שֶׁמְכָרוּ בְּכוֹרָה שֶׁל רַחֵל בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף יֵהָא כָּל-אֶחָד וְאֶחָד [פִּזְדָּה אֶת] בְּנוֹ בְּכוֹרוֹ בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף. רַבִּי פִּינְחָס בְּשֵׁם רַבִּי לִוִּי. לְפִי שֶׁמְכָרוּ בְּכוֹרָה שֶׁל רַחֵל בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וְנִפְּל לְכָל-אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם טַבַּע לְפִיכָה יֵהָא כָּל-אֶחָד וְאֶחָד נֹתֵן שָׁקֶל טַבַּע.

תנחומא פרשתינו י-יא. מַחְצִית הַשָּׁקֶל. עַל שֶׁחֲטָאוּ בְּשֵׁשׁ שְׁעוֹת בַּחֲצִי הַיּוֹם, יוֹתָנוּ מַחְצִית הַשָּׁקֶל שֶׁהוּא שִׁשָּׁה גְרַמְסִין. רַבִּי יוֹחֲנָן אָמַר: עַל שֶׁעִיבְרוּ עַל עֲשָׂרַת הַדִּבְרוֹת, לְפִיכָה יוֹתָנוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד עֲשָׂרַת גְּרָה שֶׁהוּא מַחְצִית הַשָּׁקֶל. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיִשׁ אָמַר: לְפִי שֶׁמְכָרוּ בְּכוֹרָה שֶׁל רַחֵל בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וְנִפְּל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִטַּבַּע, לְפִיכָה יוֹתָנוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִטַּבַּע.

הושע ב, י. וְהִיא לֹא יִדְעָה כִּי אֲנִכִּי נִתְּתִי לָהּ הַדָּגָן וְהַתִּירְוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף הַרְבִּיתִּי לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ לְבַעַל:

פרש"י ר"פ דברים ד"ה ודי זהב. הוֹכִיחֵן עַל הַעֲגֵל שֶׁעָשׂוּ בְּשִׁבְלִי רַב זָהָב שֶׁהִיָּה לָהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ב') "וְכֶסֶף הַרְבִּיתִּי לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ לְבַעַל" (עי' ספרי; ברכות ל"ב):

פרשתינו לב, לא. וַיָּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲנִי חֲטָאָה הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְּדוֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהִי זָהָב:

רש"י ד"ה אלהי זהב. אֵתָּה הוּא שֶׁגִּרַּמְתָּ לָהֶם, שֶׁהִשְׁפַּעְתָּ לָהֶם זָהָב וְכָל חֲפָצִים, מִהַ עָשׂוּ שְׂלֹא יִחְטָאוּ? מִשָּׁל לְמִלְכָּה שֶׁהִיָּה מֵאֲכִיל וּמִשְׁקָה אֶת בְּנוֹ וּמִקְשָׁטוֹ וְתוֹלָה לוֹ כִּסִּים בְּצִנָּאוֹ וּמַעֲמִידוֹ בְּפֶתַח בֵּית זִנּוּת, מִהַ יַּעֲשֶׂה הַבֵּן שְׂלֹא יִחְטָא:

תחבבני כו' והיינו כארי' ישאג לעורר כנס"י כו' וזה אינו אלא לאחר ההתבוננות בק"ש בפסוק שמע ישראל ובשכמל"ו יחודא עילאה ותתאה ואז בש"ע שהתפלה במקום קרבן יורד האש שלמעלה אהבה רבה מבחי' ארי' הנ"ל ואוכל הקרבן שהוא הנה"ב כו' דהיינו שמתהפך גם רצון חומר הגוף לה' לבדו ואין בלבו אלא אחד ואין זר אתו כו' וזהו מצרף לכסף כו' פי' עד"מ הכסף המעורב בסיגים בתכלית התערובות כשנותנים אותו בכור המצרף בשלהבת יתברר ומתפרדים כל החלקים שבו עד שחלק הטוב יוצא נקי בפ"ע וכל חלקי הסיגים מתפרדים ויוצאים מובדלים בפ"ע וכל שיתנו אותו בשלהבת הרבה פעמים יותר יובדל חלקי הסיגים הדקים כידוע וא"כ נמצא שמה שהיה הסיגים בהעלם מתחלה בערבוביא ע"י השלהבת נתגלו ויראו ויצאו לידי גילוי וכל שנשתאה הכסף בשלהבת יותר יוצא ההעלם עד שגם הדקין שבדקין יצא להפרד בפ"ע ולא להיות מעורב בטוב כו' וד"ל.

סה"מ תר"ל עמוד קיב. והנה מתרומת מחצית השקל הי' לוקחים קרבנות כמארז"ל במשנה רפ"ד דשקלי', התרומה מה היו עושים בה לוקחי' בה תמידי' ומוספי' כו' וכל קרבנות הציבור. ונת' במ"א שורש ענין הקרבנות בעבודה שהוא בחי' בירור נה"ב, ועכשיו תפלה במקום קרבנות תקנו, שהתפלה היא ג"כ בירור נה"ב. וז"ש (משלי י"ז ג') מצרף לכסף כור לזהב בוחן לבות ה', ופי' בזהר מצרף לכסף דא אברהם כור לזהב דא יצחק בוחן לבות דא יעקב. וכת' (משלי כ"ז א') מצרף לכסף כור לזהב איש לפי מהללו, פי' שכמו ע"י המצרף והכור מברר' ומנקי' הזהב והכסף מן הפסולת המעורב בהם כן איש לפי מהללו, הוא בחי' הבירור שלו בתפלה, לפי ערך ההילול והשבח בהתבוננותו בה' אחד ושמך אחד היא בחי' האמונה בסובב וממלא והמשכת הדעת בהם שה"ע ורעה אמונה להמשיך דעת באמונה שיהי' כאלו רואה כו'. ובכדי לבוא לזה צריך להקדים תחלה פסוק"ז.....

(24) איוה פרק לא, ב. ומה | תלק אלוה ממעל ונתלת שדי מפרמים:

תניא פרק ב. ונפש השנית בישראל, היא סלק אלוה ממעל ממש,

(25) טעמי הצות פרשתינו. ראה בסוף.

(26) מפענח צפונות פרק א ס"ה. ראה בסוף.

שם פרק כג הלכה כ. נפלה דלקה בְּחָצֵר בְּשֶׁבֶת אֵינוֹ מְצִיל כָּל מֵה שֶׁיֵּשׁ בְּחָצֵר לְחָצֵר אַחֲרֵת שֶׁבָּאוּתוֹ הַמְּבֹיֹא אֶף עַל פִּי שֶׁעָרְבוּ גִּזְרָה שֶׁמָּא יִכְבֶּה הַדֹּלָקָה כְּדִי שֶׁיִּצְטִיל מִפְּנֵי שְׂאֵדָם בְּהוֹל עַל מְמוֹנֹו. לְפִיכָךְ גִּזְרוּ שֶׁלֹּא יִצְטִיל אֶלָּא מְזוֹן שֶׁהוּא צָרִיךְ לוֹ לְאוֹתוֹ שֶׁבֶת וְכָלִים שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּשֶׁבֶת וּבְגָדִים שֶׁיִּכּוֹל לְלַבֵּשׁ. שְׂנֵמָצָא מִתְּנַאֲשׁ מִן הַכֹּל וְאֵינוֹ בָּא לִידֵי כְבוֹי. וְאִם לֹא עָרְבוּ אֶף מְזוֹנוֹ וְכָלִיו אֵינוֹ מְצִיל:

(22) ספר המאמרים קיץ ת"ש עמוד 114. דוקא, ולכאן הי' יכול להעלותם למעלה על השמים לתת להם את התורה שם, ולמטה גופא הנה נתן הקב"ה על הר דוקא ולא במקום מישור, שכל זה הוא להורות דהכוונה בנתינת התורה הוא שיהי' עבודת הבירורים למטה, ולכן הנה ניתנה התורה על הר דוקא שמורה על עליית הדומם, דמקום ההר בעצם הוא שוה ביסודו לכללות העפר ואין בו שום יתרון אלא בזה מה שהוא עולה בגובה למעלה והיינו הזדככות החומר ועלייתו בדרך מלמטה למעלה, ולכן ניתנה התורה על הר דכוונת נתינת התורה הוא שיהי' עבודת הבירורים בדרך העלאה מלמטה למעלה

תורת חיים שמות קיב עמוד ב. וכמו עד"מ ההר בארץ שמוגבה ומרומם על כל שטח הארץ בדבר המונשא ועולה למעלה ואע"פ שההר עפר דומם כשאר הארץ ולמה יובדל משאר חלקי הארץ להתנשא בגובה כו' אך שבעפר זה ההר יש בחי' צומח שבא ע"י יסוד הרוח שבעפר ונק' צומח שבדומם (באלמוגים שבים) אע"פ שאין שינוי בעצם העפר בהר מהעפר שבשאר חלקי הארץ כלל מ"מ יש ארץ הרים ובקעות וארץ מישור ויש הרים גדולים וקטנים וזהו הכל לפי המקום שבו נצמח הר גדול או קטן וכתוב כי ההרים ימושו כו'.

(23) משלי יז, ג. מִצָּרָף לְכֶסֶף וְכוֹר לְזָהָב וּבִחָן לִכְזָב וְהָנָה.

אגה"ק סי"ב. ועל-ידי זה נבָּרַר הַטּוֹב לֵה' וְנִפְרָד הָרָע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "מִצָּרָף לְכֶסֶף וְכוֹר לְזָהָב, וְאִישׁ לְפִי מִהֲלָלוֹ", פִּירוּשׁ, לְפִי הִילּוּלוֹ אֵת ה' בְּעוֹמֶק הַדַּעַת לְהוֹלִיד דְּחִילוֹ וּרְחִימוֹ – כִּכֶּה נִבְרָר הַטּוֹב וְנִפְרָד הָרָע, כְּבִירּוּר וּפִירּוּד הַסִּיגִים מִכֶּסֶף וְזָהָב בְּמִצָּרָף וְכוֹר.

תורה אור הוספות קיא עמוד ג. וביאור הדבר היינו מ"ש מצרף לכסף כו' כן איש לפי כו' פי' כי הנה אהבה רבה שהיא באה ונמשכת מלמעלה למטה לעורר את האהבה בכללות נש"י הוא בבחי' מקיף כמ"ש וימינו

ה) "וישמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם".

(29) תנחומא משפטים טו. אם כסף תלנה. כך פתח רבי תנחומא, מלנה ה' חונן דל וגמלו ישלם לו (משלי יט, יז). מלנה ה' חונן דל, כפיכול לה' הוא מלנה. וגמלו ישלם לו, אמר רבי פינחס הכהן בן חמא אמר רבי ראובן: מהו וגמלו ישלם לו. יכול נתן פרוטה לעני, הקדוש ברוך הוא משלם לו. אלא אמר הקדוש ברוך הוא: נפשו של עני היתה מפרקסת לצאת מן הרעב ונתת לו פרוטה וקחיית אותו. סייד, שאני מחזיר לה נפש תחת נפש. למחר בנה או בתו באין לידי חלי ולידי מיתה, ואזכר אני להם את המצוה שעשית עם העני ומציל אני אותם מן המיתה. הוי, וגמלו ישלם לו, שאני משלם לה נפש תחת נפש.

(30) פרש"י ר"פ תרומה. תקחו את תרומתי. אפרו רבותינו שלש תרומות אמורות כאן, אחת תרומת בקע לגלגלת שנעשו מהם האדנים, כמו שמפרש באלה פקודי, ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת לקפות לקנות מהן קרבת צבור, ואחת תרומת המשכן נדבת כל אהד ואהד (תלמוד ירושלמי שקלים א'). י"ג דברים האמורים בענין כלם הצרכו למלאכת המשכן או לבגדי כהנה כשתדקדק בהם:

פרשתינו ל, טו. העשיר לא ירבה ויהדל לא ימעיט ממתצית השקל לתת את-תרומת יהוה לכפר על- נפשתיכם:

רש"י ד"ה לכפר על נפשתיכם. שלא תגפפו על ידי מגן; ד"א לכפר על נפשתיכם, לפי שרמז להם כאן ג' תרומות – שנכתב כאן תרומת ה' שלש פעמים, אחת תרומת אדנים שמנאן פשהתחילו בנדבת המשכן, שנחננו כל אהד ואהד מתצית השקל, ועלה למזבח הכפר, שנאמר וקסף פקודי העדה מאת כפר (שמות ל"ח), ומהם נעשו האדנים שנאמר ויהי מאת כפר הכסף וגו' (שם); והשנית אף היא על ידי מגן, שמנאן משהוקם המשכן, הוא המגן האמור בתחלת חמש הפקודים באהד לחדש השני בשנה השנית (במדבר א'), ונתנו כל אהד מתצית השקל, והן לקנות מהן קרבת צבור של כל שנה ושנה, והשוו בהם עניים ונעשירים, ועל אותה תרומה נאמר לכפר על נפשתיכם, שהקרבת לקפירה הם באים; והשלישית היא תרומת המשכן כמו שנאמר כל מרים תרומת כסף ונחשת (שמות ל"ה), ולא היתה יד כלם שנה בה אלא איש מה שנדבו לבו:

(27) יומא סז עמוד ב. דבר אחר: "גזירה", שמה תאמר מעשה תהו הוא, תלמוד לומר: "אני ה'", אני ה' גזרתי, ואין לה רשות להרהר בהן.

רש"י ד"ה שמה תאמר מעשה תהו הם - מה כפרה יש בשילוח זה ומה יש ביד צוק זה להועיל:

פרש"י ר"פ חוקת ד"ה זאת חקת התורה. לפי שהשטן ואמות העולם מונין את ישראל, לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה? לפיכך כתב בה חקה – גזירה היא מלפני, אין לה רשות להרהר אחריה (יומא ס"ז):

רמב"ם הלכות מעילה בסופו. ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף ענינם כפי פחו. ודבר שלא ימצא לו טעם ולא ידע לו עלה אל יהי קל בעיניו ולא יגרס לעלות אל ה' פן יפרץ בו. ולא תהא מחשבתו בו כמחשבתו בשאר דברי החל. בוא וראה כמה הקמירה תורה במעילה. ומה אם עצים ואבנים ועפר ואפר פיון שנקרא שם אדון העולם עליהם בדברים בלבד נתקדשו וכל הנוהג בהן מנהג חל מעל בה נאפלו הנה שונג צריך כפרה. קל וחמר למצות שחקק לנו הקדוש ברוך הוא שלא יבעט האדם בהן מפני שלא ידע טעמן. ולא יחפה דברים אשר לא פן על השם ולא יחשוב בהן מחשבתו כדברי החל. הרי נאמר בתורה (ויקרא יט יז) (ויקרא כ כב) "וישמרתם את כל חקתי ואת כל משפטי ועשיתם אתם". אמרו חכמים לפי שמירה ונעשה לחקים כמשפטים. והעשיה ידועה והיא שיעשה החקים. והשמירה שיהיה בהן ולא ידמה שהן פחותין מן המשפטים. והמשפטים הן המצות שטעמן גלוי וטובת עשייתן בעולם הנה ידועה כגון אסור גזל ושפיכות דמים וכבוד אב ואם. והחקים הן המצות שאין טעמן ידוע. אמרו חכמים חקים חקתי לה ואין לה רשות להרהר בהן. ויצרו של אדם נוקפו בהן ואמות העולם משיבין עליהן כגון אסור בשר חזיר ובשר בחלב ועגלה ערופה ופרה אדמה ושעיר המשתלם. וכמה הנה דוד המלך מצטער מן המינים ומן העכו"ם שהיו משיבין על החקים. וכל זמן שהיו רודפין אותו בתשובות השקר שעורכין לפי קצר דעת האדם הנה מוסיף דבקות בתורה. שנאמר (תהילים קיט טו) "טפלו עלי שקר וזדים בכל לב אצר פקודיה". ונאמר שם בענין (תהילים קיט פו) "כל מצותיה אמונה שקר רדפוני עזרני". וכל הקרבתות פלן מכלל החקים הן. אמרו חכמים שבשביל עבודת הקרבתות העולם עומד. שבבשית החקים והמשפטים זוכין הישרים לחיי העולם הבא. והקדימה תורה צווי על החקים. שנאמר (ויקרא יח

לשילט במעשה שמים, שגאמר: ניאמר ה' אל משה נטה ידך על השמים וגו'. למה הביא עליהם בך, לפי ששמו ישראל נוסעי כרמים וגנות ופרדסים ואילנות, לפיכך הביא עליהם בך ושבר את הכל. על האדם ועל הבהמה, פינן שראה הקדוש ברוך הוא שלא שמעו לדבריו מה שגאמר להם (שמות ט, יט): שלח העז, אמר הקדוש ברוך הוא, כדי שיבוא הבך על הכל.

תנחומא וארא טו. ניאמר ה' אל משה נטה את ידך על השמים ויהי בך (שמות ט, כב). זה שגאמר הכתוב: כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ (תהלים קלה, ו). השמים, אמר הקדוש ברוך הוא, השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם (תהלים קטו, טז). משל למה הדבר דומה? למלך שגזר ואמר: בני רומי לא ירדו לסוריא, ובני סוריא לא יעלו לרומי. כך כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, גזר ואמר: השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. כשבקש לתן את התורה, בטל את הגזרה הראשונה ואמר: התחתונים יעלו לעליונים, והעליונים ירדו לתחתונים, נאני המתחיל, שגאמר: ירד ה' על הר סיני וגו' (שמות יט, כ). וכתוב: ואל משה אמר עלה אל ה' (שמות כד, א). הרי, כל אשר חפץ וגו'.

(33) איוב כח, טו. לא יתן סגור תחתיה ולא ישלל בסר מחירה:

(34) רמב"ם הלכות יסודי התורה ספ"ג. ארבעה גופות האלו אינם בעלי נפש ואינם יודעים ולא מפירים אלא בגופים מתים. ויש לכל אחד ואחד מהם מנהג שאינו יודעו ולא משיגו ואינו יכול לשנותו. וזה שגאמר דוד (תהלים קמח ז) "הללו את ה' מן הארץ תנינים וכל תהמות" (תהלים קמח ח) "אש ובךד שלג וקיטור". ובאור ענין הדברים הללוהו בני אדם מגבורותיו שתראו באש ובכד ובשאר ברואים שתראו למטה מן הרקיע שגבורתם תמיד נפרת לקטן ולגדול:

רפ"ד. ארבעה גופים הללו שהם אש ורוח ומים וארץ הם יסודות כל הנבראים למטה מן הרקיע. וכל שיהיה מאדם ומבהמה ועוף ורמש ודג וצמח ומתכת ואבנים טובות ומרגליות ושאר אבני בנין וקרים וגושי עפר הכל גלמן מחבר מארבעה יסודות הללו. נמצאו כל הגופים שלמטה מן הרקיע חוץ מארבעה יסודות האלו מחברים מגלם וצורה. וגלם שלהם מחבר מארבעה יסודות האלו. אבל כל אחד מארבעה היסודות אינו מחבר אלא מגלם וצורה בלבד:

ירושלמי שקלים פרק א הלכה א. רבי חגי בישם רבי שמואל בר נחמן. שלש תרומות נאמרו בפירשה הזאת. תרומת אדנים ותרומת שקלים ותרומת המשכן. דבר אל-בני ישראל ויקחו-לי תרומה זו תרומת אדנים. מאת כל-איש אשר ידבנו לבו תקחו את-תרומתי: זו תרומת שקלים. וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זו תרומת המשכן. תרומת המשכן למשכן. מה שירצו יעשו. תרומת שקלים לקרבן. מה שירצו יעשו. כדי שתהא יד כולן שונה. תרומת אדנים [לאדנים]. העשיר לא-ינרבה והדל לא ימעיט. אמר רבי אבון. אף בפירשה הזאת נאמרו בה שלש תרומות.

(31) לקוטי שיחות חלק טז עמוד 386. דער חילוק צווישן אש און אנדערע יסודות פון חומר הבריאה איז: אנדערע סוגי חומר ווערן געמאסטן לויט זייער כמות, פארנעם אין מקום ... "אש" ווערט ניט געמאסטן לויט איר תפיסת מקום די מציאות פון "אש" איז מער אן איכונ'דיקע, און אויך א מעט אש איז מתפשט והולך. און דעריבער, ווען דער אויבערשטער וואלט אים באוויזן א מחצית השקל כסף, וואלט נאך אלץ ניט געווען קלאר, וואס דער גדר המצוה איז און וואס אידן דארפן געבן און דעריבער האט ער אים באוויזן "כמין מטבע של אש", אז די מצוה איז ניט די כמות - נאר "די זאך" גופא, די מציאות פון דער מטרע מחצית השקל

(32) שמות רבה פי"ב, ג. ניאמר ה' אל משה נטה ידך על השמים, הדא הוא דכתיב (תהלים קלה, ו): כל אשר חפץ ה' עשה וגו', אמר דוד אף על פי שגזר הקדוש ברוך הוא (תהלים קטו, טז): השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, משל למה הדבר דומה, למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, כך כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם גזר ואמר: השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, כשבקש לתן התורה בטל גזרה ראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים, נאני המתחיל, שגאמר (שמות יט, כ): וירד ה' על הר סיני, וכתוב (שמות כד, ט): ואל משה אמר עלה אל ה', הרי כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ וגו'. כמו כן כשבקש אמר (בראשית א, ט): יקוו המים, וכשבקש עשה את היבשה ים ותהום, שגאמר (עמוס ה, ח, ט, ו): הקורא למי הים, ואמר (בראשית ז, יא): ביום הנה נבקעו כל מעינות תהום רבה. וכשבקש עשה את הים ותהומות יבשה, שגאמר (שמות יד, כט): ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים, ואמר (תהלים קו, ט): ויוליכם בתהמות כמדבר. וכן במצרים, במשה שהיה בארץ, נתן לו רשות

משנת חסידים. דר' דרכי הלימוד שבתורה הם נגד ד' עולמות אצילות בריאה יצירה עשי', פשט בעשי' רמז ביצירה, דרש בבריאה, סוד באצילות, ובספר משנת חסידים מסכת חיוב הנשמות פ"א משנה ב' כותב, כי פשט רמז דרש סוד הם נגד ד' עולמות אבי"ע.

הקדמת הרח"ו לשער הקדמות. הנה מבואר כי תורתנו הק' כלולה ונמצאת בכל ד' עולמות אבי"ע ובהיותה בעול' האצי' אז נקרא' קבלה כי שם הי מופשטת מכל. הלבושי' הנק' פשט מלשון פשטתי את כתבתי שהוא בחי' המלבוש החיצוני שהוא ע"ג עור אדם המתפשט מעליו לפעמי' והוא עיקר מלת פשט.

רמ"ז לזח"א ד עמוד ב. ונשאר לנו ליישב לשון זה עם מ"ש הזוהר בפ' קדושים שכאן אמר שבחידוש הסוד נבראים ריקיעים ובשל הפשט ארצות. ושם לא הזכיר ארצות וריקיעים כלל... ואי תימא וכו' ע"ד ולגלוגו עלי אהבה לאו הכי וכו'. מרן האר"י ז"ל גרס דלא אורחיה ברז דאורייתא. נלע"ד שטעמו מה שמגזים בכאן הוא בענין הסודות ול בפשט כמ"ש בספר נגיד ומצוה בפסוק האזינו שהטור עורף ליוצא מההקדמות המקובלות. ואינו יכול להמציא הקדמה מפלפולו או מח קושיא אם לא יהי' יסודו אמיתי ומקובל מהראשונים או מושג ברוה הקודש כמעלת האר"י ז"ל. אך אם יודע הקדמה מקובלת מצוה גדולה לו לפרש דברי תורה ומאמרי רז"ל עפ"י ההקדימה, והא זו דרך ישרה בכל הפירושים הנמצאים בזוהר. זה אומר בכה וזה אומ בכה וכולם דברי אלקים חיים אחר שהיסודות אמתיים. וכן מחלוק הלל ושמאי כי זה דרש במדה א' וזה במדה א

(37) ירושלמי כתובות פרק א הלכה ב. פחותות מְבִנִּות שְׁלֹשׁ שָׁנִים נְיוֹם אֶחָד. רַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם רַבִּי חִיָּה בַר אֲשִׁי רַבִּי יוֹנָה רַב חִיָּה בַר אֲשִׁי בְּשֵׁם רַב. לְמָה זֶה דוֹמָה. לְעוֹשֶׂה גּוֹמָא בְּבִשְׂרָא וְחֻזְרָא וּמִתְמַלָּא. פְּנֵי רַבִּי חִיָּה. לְעוֹכֵר אֶת הָעֵין וְחֻזְרָתָא וְצוּלָלָתָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי. מִתְנִיתָא אֶמְרָה כֵּן. פְּחוֹתוֹת מֵיכָן כְּנוֹתָן אֶצְבָּע בְּעֵין. אָמַר רַבִּי אָבוֹן. אֶקְרָא לְאַלְהִים עֲלִיוֹן לְאֵל גּוֹמֵר עָלֵי. בֵּית שְׁלֹשׁ שָׁנִים נְיוֹם אֶחָד וְנִמְלָכִין בֵּית דִּין לְעוֹכְרֵי הַבְּתוּלִין חוֹזְרִין. וְאֵם לֹא אֵין הַבְּתוּלִין חוֹזְרִין.

(38) ספר החקירה להצ"צ עמוד 68. והחלק השני הנמנע אשר נבין מניעתו אפילו בחק השם ית' משבושי האמונות ושלא יתואר האל ביכולון לשנותו מפני שנדין לטבע הדבר ההוא חלק מהמציאות בשום צד ואיך ימצא דבר שאפילו אחר המצאו המונה יקרה מה שאינו והיותר

(35) לקוטי תורה שה"ש ד עמוד ד. ועוד דהנה דרך כלל יש ד' יסודות אש רוח מים עפר שהם נגד ד' עולמות אבי"ע והאש הוא בחי' אצילות דכמו שטבע האש להסתלק, כך אצילות מרומם ונשגב מבי"ע כי בי"ע הם נבראים ואצילות הם אלהות.

אור התורה יתרו עמוד תתכו. וזהו עשן כולו מלבד חלק הדומם שבדומם כנ"ל היינו לפי שירד עליו הוי' דוקא באש שבבחי' האצילות.

ד"ה זה היום תר"ס. והנה ידוע דהד"י הם נגד ד' אותיות הוי' והם ד' עולמות אבי"ע כמ"ש בע"ח דבד"כ הד' עולמות הם הוי' א' יו"ד באצי' ה' בבריאה וא"ו ביצי' ה' אחרונה בעשי' והם ד' בחי' ארמ"ע כסדר המדרג', ועמ"ש בע"ח שער דרושי אבי"ע פ"א ופ"ג ושער קיצור אבי"ע פ"י. דהנה יסוד האש הוא גבוה במעלה מכל היסודות וע"כ אנו רואין שיש בטבע האש לעלות למע' מע' מכל היסודות שהרי טבע הרוח שאינו עולה למע' לגמרי אלא מתפשט לצדדים בשטח רחב ולא כן האש שעולה רק למע' מע' כו', ובזה ניכר מעלתו שהוא למעלה מכל היסודות, ולמטה ממנו הרוח שהוא בהתפשטות כנ"ל. וכ"ה מקומם ומעמדם בעולם דאש היסודי הוא היותר דק ורוחני ועומד תחת גלגל הירח למעלה מכל היסודות, ויסוד הרוח למטה ממנו, ויסוד המים למטה מיסוד הרוח ומקיף על הארץ שהארץ הוא יסוד העפר שהוא היותר תחתון מכולם, והם נגד ד' עולמו' אבי"ע.

ד"ה והר סיני תרס"ב. וכמו"כ יובן למעלה דהנה ידוע דהד' עולמות בי"ע" הן בחי' ד' יסודות בכללות דאצי' הוא בחי' אש, ורוח מים עפר הן ג' עולמות בי"ע כמ"ש במ"א.

(36) נגיד ומצוה מע"ה. דע שיש פגם בדי עולמות אבי"ע והוא כי מי שאינו רוצה פשט המקרא פוגם בת"ת (דעשייה כנ"ל שצ"ל) ומי שאינו רוצה דרוש הוזררה פוגם כת"ת דבריאה ומי שאינו רוצה סוד התורה פוגם בת"ת דאצילות.

נהר שלום בהקדמתו רחובות הנהר בסופו. ומאור גוף התורה מאירים ומתפשטים ששים ריבוא מיני פירושים עפ"י הפשט לס' רבוא פרצופי העשיה שהם פרצופי הנרנח"י דנפש דכל פרצוף מששים ריבוא פרצופים הנז"ל.

ומגביה שפלים בבת אחת ולמעלה הרי הוא ענין הגבהת השפל במדרגה שהוא הארץ עילאה וירידת הגבוה והשפלתו שהן השמים שקדמו לארץ מפני שהארץ קדמה במח' תחלה כנ"ל וע"כ אמר שקשה לזווגם כק"ס לפי שנס דק"ס היה קשה מכל הנסים מפני שקשה הדבר מאד להשפיל הגבוה ולרומם ולהגביה הנמוך ברגע אחת.

סה"מ תרנ"ד עמוד קלג. אך הענין הוא דהנה אמרו רז"ל קשה לזווגם כקרי"ס וצריך להבין מהו הקושי בקריעת ים סוף. אך הענין דקרי"ס ה' גילוי למעלה מהשתלשלות בסדר השתלשלות עד שנשתנה הטבע וזהו קשה כביכול ולא משום שעצם הענין הוא קשה ח"ו שהרי הוא ברא את הטבע וממילא גם שינוי הטבע אינו שייך בזה קושי ח"ו, אלא מפני שזהו שינוי מכפי שנתהוה בתחלה נקרא זה קשה כביכול...

שם עמוד קמו. ובזה יובן מ"ש שקי"ס הוא קשה, דלכא' בריאת יש מאין הוא יותר פלא והיינו לפי שבריאת יש מאין הוא רק מבח' זיו והארה בעלמא שאינו נוגע אל עצמותו כו', משא"כ קרי"ס שהוא התחברות ב' דיעות שיהי: הביטול שבעלמא דאתכסיל בעלמא דאתגליי שהם שני הפכים, וכדי שיהיו שני הפכים אלו בונשא אחד ממש ביטול שבעלמא דאתכסיל וגם שיהי בח' נפרד שא"א להיות ע"פ סדר השתל' שהוא הוצרך להיות ע"י המשכה שלמעלה מסדר השתל' שהוא המשכה מעצמות אוא"ס עד שהאין יאיר בהיש.

(40) בראשית רבה פ"ג ב. רבי פרקיה ב"ש רבי יהודה בר סימון פתח (תהלים לג, ו): בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ וגו', רבי יהודה בר סימון אָמַר, לֹא בַעֲמֶל לֹא בִּיגִיעָה בְּרֵא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ, אֲלֵא בְּדָבָר ה', וְכָבֵד שָׁמַיִם נִעֲשׂוּ, אִף הָכָא וְהָיָה אוֹר אֵין פְּתִיב פֶּאן אֲלֵא וְהָיָה אוֹר, בְּכָר הָיָה.

(42) אגה"ק ס"כ. אך אינן אלקות ממש לברוא יש מאין מאחר שכבר יצאו ונפרדו מהכלים די"ס שבהן מלובש הקו מאור א"ס שהאור הוא כעין המאור הוא מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו ולכן הוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש בלי שום עילה וסיבה אחרת קודמת ליש הזה וכדי שיהיה היש הזה הנברא בכח הא"ס בעל גבול ומדה נתלבש אור א"ס בכלים די"ס דאצילות ומתייחד בתוכן בתכלית היחוד עד דאיהו וגרמוהי חד לברוא בהן ועל ידן ברואים בעלי גבול ותכלית ובפרט ע"י התלבשותן בבי"ע.

מפורסם ממנו זה הנמנע תחלה לקבוץ שני ההפכים בנושא אחד בזמן איזד מצד אחד וכל שכן שני הסותרים שהענין בהם יותר מבואר הנמנע מההפכים ידם החיוב והשלילה.

סה"מ תרע"ח עמוד תכ. דיש מהחוקרים שאומרים שיש לנמנעות טבע קיים וכמו רוכב ובלתי רוכב שנמנע ח"ו גם הנמנעות ויכול להיות רוכב ובלתי רוכב הגם שבשכלנו אינו מובן איך הוא, והרי אנו רואין בחוש בחי' גבול ובלי גבול כאחד בריבוי הנבראים ... מזה נבין שבכח הא"ס הוא שיהי' שני הפכים דגבול ובלי גבול וכמו"כ רוכב ובלתי רוכב כו' וזהו אחד אין כיוצא בו כו'.

(39) סוטה ב עמוד א. אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: כִּי הָיָה פֶּתַח רִישׁ לְקִישׁ בְּסוּטָה, אָמַר הָכִי: אֵין מְזוּנָגִין לוֹ לְאָדָם אִשָּׁה אֲלֵא לְפִי מַעֲשִׂיו, שְׁנָאָמַר: "כִּי לֹא יָנוּחַ שְׂבָט הָרָשָׁע עַל גּוֹרֵל הַצְּדִיקִים". אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְקָשִׁין לְזוּנָגִין פְּקָרִיעַת יָם סוּף, שְׁנָאָמַר: "אֲלֵהִים מוֹשִׁיב יְחִידִים בֵּיתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בְּכוֹשָׁרוֹת". אֵינִי? וְהָאֵא אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: אַרְבָּעִים יוֹם קוֹדֵם יִצְיָרֵת הַנֶּלֶד בֵּית קוֹל יוֹצֵאת וְאוֹמֶרֶת: בֵּית פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי, בֵּית פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי, שְׂדֵה פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי! לֹא קָשִׁיא: הָא — בְּזוּג רֵאשׁוֹן, הָא — בְּזוּג שֵׁנִי.

פסחים קיח עמוד א. אָמַר רַב שְׁיִנְבִי מִשְׁמִיָּה דְרַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: קָשִׁין מְזוּנָתִיו שֶׁל אָדָם פְּקָרִיעַת יָם סוּף, דְּכַתִּיב: "נוֹתָן לָהֶם לֶקֶל בְּשֹׁר", וְסָמִיד לֵיה: "לְגוֹזֵר יָם סוּף לְגִזְרִים".

זהר חלק ב קע עמוד א. וְכִי קָרִיעַת יָם סוּף קָשָׁה קָמִיָּה, וְהַכְּתִיב (נחום א':ד') גּוֹעֵר בֵּינָם וּבִיבְשָׁהוּ, (עמוס ה':ח) הַקּוֹרֵא לְמִי הֵם וַיִּשְׁפְּכֵם עַל פְּנֵי הָאָרֶץ, וְהָאֵין דְּסָלִיק רַעוּתָא קָמִיָּה, כֹּלָא קָמִיָּה כְּאֵין הוּא חָשִׁיב, וְאֵת אִמְרָת דְּקָרִיעַת יָם סוּף קָשָׁה קָמִיָּה.

שער האמונה לאדהאמ"צ פל"ב. ואחר כל זה יובן ענין המאמר דלעיל שקשה לזווגם כק"ס דוקא דהנה בקי"ס נאמ' הפך ים ליבשה כו' דהיינו ע"ד הנ"ל כמו שהמים היו מקיפים על הארץ ושרשם למעלה היינו ענין שמים שקדמו לארץ בסדר ההשתלשלות וא"כ כאשר הפך ים ליבשה זהו כמו שצוה יקו המים כו' וירדו למטה שהגבוה הושפל וירד למטה להיות התגלות היבשה שהוא הארץ למעלה שזהו הגבהת השפל שעלה למעלה וכך הי' בקי"ס שהפך ים ליבשה הרי הים שהוא הגבוה הושפל למטה להיות התגלות היבשה בתוך הים שזהו העלאת והגבהת השפל ונמצא זהו כמשפיל גבוהים

לפני מי שאמר והיה העולם, שנאמר (שמות ג, ז): כי ידעתי את מכאביו. רבי יוחנן אמר, מה הסנה הזה עושין אותו גדר לגנה, כך ישראל גדר לעולם. דבר אחר, מה הסנה הזה גדל על כל מים, כך ישראל אינו גדלים אלא בזכות התורה שנקראת מים, שנאמר (ישעיה נה, א): הוי כל צמא לכו למים, דבר אחר, מה הסנה הזה גדל בגנה ובגנה, כך ישראל הם בעולם הזה ובעולם הבא. דבר אחר, מה הסנה עושה קוצין ועושה ורדיו, כך ישראל יש בהן צדיקים ורשעים. אמר רבי פנחס הפהן ברבי חמא, מה הסנה הזה פשע מכןס ידו לתוכו אינו מרגיש וכשהוא מוציאה מסתרטת, כך כשירדו ישראל למצרים לא הכיר בהן ברנה, כשיצאו יצאו באותות ובמופתים ובמלקמה. רבי יהודה בר שלום אמר, מה הסנה העוף נכנס לתוכו ואינו מרגיש וכשהוא יוצא פנפיו מתמרטות, כך כשירד אברהם אבינו למצרים לא הכיר בו ברנה, וכשיצא (בראשית יב, יז): וינגע ה' את פרעה. דבר אחר, מתוך הסנה, רבי נחמן בנו של רבי שמואל בר נחמן אומר, כל האילנות יש מהן עושה עלה אחת, ויש מהן שמים או שלש, הדס עושה שלש, שנקרא (ויקרא כג, מ): עץ עבת. אבל הסנה יש לו חמש עליו. אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, אין ישראל נגאלין אלא בזכות אברהם יצחק ויעקב ובזכותך ובזכות אהרן. דבר אחר, מתוך הסנה, רמז לו שיהיה מאה ועשרים שנה כמגן הסנה ונראה והנה הסנה בער באש. מכן אמרו האש של מעלה מעלה לולבין ושורפת ואינה אוכלת והיא שחורה, האש של מטה אינה מעלה לולבין והיא אדמה ואוכלת ואינה שורפת. ולמה הראה לו הקדוש ברוך הוא למשה בענין הזה, לפי שהנה מושב בלבד ואומר, שמא יהיו המצריים מכלין את ישראל, לפיכך הראהו הקדוש ברוך הוא אש בוערת ואיננו אכל, אמר לו כשם שהסנה בוער באש ואיננו אכל, כך המצריים אינו יכולין לכלות את ישראל. דבר אחר, לפי שהנה הקדוש ברוך הוא מדבר עם משה ולא היה מבקש לבטל ממלאכתו, הראה לו אותו דבר כדי שיהפך פניו וינראה וידבר עמו, שכן אתה מוצא מתחלה ונראה מלאך ה' אליו, ולא הלה משה, וכיון שבטל ממלאכתו והלה לראות, מיד (שמות ג, ד): ויקרא אליו אלהים.

(47) יבמות עו עמוד ב. עמוני ומואבי — אסורים, ואיסורן איסור עולם. אבל נקבותיהם — מותרות מיד. מצרי ואדומי אינם אסורים אלא עד שלשה דורות, אחד זכרים ואחד נקבות. רבי שמעון מתיר את הנקבות מיד. אמר רבי שמעון, קל וחומר הדברים: ומה אם במקום שאסר את הזכרים איסור עולם — התיר את הנקבות

(45) שמות רבה פרק ב, ה. ונרא מלאך ה' אליו. הדא הוא דכתיב (שיר השירים ה, ב): אני ישנה ולבי ער, אני ישנה מן המצות, ולבי ער לעשותן. (שיר השירים ה, ב): תמתי בסיני, שנאמר עמי בסיני ואמר (שמות כד, ז): כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע. אמר רבי ינאי, מה התאומים הללו, אם חשש אחד בראשו חברו מרגיש, כן אמר הקדוש ברוך הוא פניכול (תהלים צא, טו): עמו אנכי בצרה. דבר אחר, מהו עמו אנכי בצרה, כשיש להם צרה אינם קוראים אלא להקדוש ברוך הוא, במצרים, (שמות ב, כג): ותעל שונעתם אל האלהים. בים, (שמות יד, י): ויצעקו בני ישראל אל ה', וקאלה רבים. ואומר (ישעיה סג, ט): בכל צרתם לו צר, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, אי אתה מרגיש שאני שרוי בצער כשם שישאל שרוים בצער, הוי יודע ממקום שאני מדבר עמך מתוך הקוצים פניכול אני שמת בצערך. ונרא מלאך ה' רבי יוחנן אמר זה מיכאל. רבי חנינא אמר זה גבריאל. רבי יוסי הארף בכל מקום שהיו רואין אותו היו אומרים שם רבנו הקדוש, כך כל מקום שמיכאל נראה שם הוא כבוד השכינה. אליו, מהו אליו, מלמד שהיו אנשים עמו ולא ראו אלא משה בלבד. כשם שכתוב בדניאל (דניאל י, ז): וראיתי אני דניאל לבדי את המראה. בלבת אש, ללבב פשיבוא לסיני וינראה אותן אש ואל ירא מהם. דבר אחר, בלבת אש, משני חלקיו של סנה ולמעלה, כשם שהלב נתון משני חלקיו של אדם ולמעלה. מתוך הסנה, שאל גוי אחד את רבי יהושע בן קרחה, מה ראה הקדוש ברוך הוא לדבר עם משה מתוך הסנה. אמר לו אלו מתוך חרוב או מתוך שקמה כך היית שואלני, אלא להוציאה חלק אי אפשר, למה מתוך הסנה, ללמדך שאין מקום פנוי בלא שכינה אפילו סנה. בלבת אש, בתחלה לא ירד אלא מלאך אחד שהיה ממצע ועומד באמצע האש, ואחר כך ירדה שכינה ודברה עמו מתוך הסנה. רבי אליעזר אומר, מה הסנה שפל מכל האילנות שבעולם, כך היו ישראל שפלים וירודים למצרים, לפיכך נגלה עליהם הקדוש ברוך הוא וגאלם, שנאמר (שמות ג, ח): וארד להצילו מיד מצרים. רבי יוסי אומר, כשם שהסנה קשה מכל האילנות, וכל עוף שנכנס לתוך הסנה אין יוצא בשלום, כך היה שעבוד מצרים קשה לפני המקום מכל השעבודים שבעולם, שנאמר (שמות ג, ז): ויאמר ה' ראה ראיתי את עמי עמי, ומה תלמוד לומר ראה ראיתי שתי פעמים, אלא מאחר שהיו מטביעין אותן בגנה, היו חוזרין וכובשין אותן בבנין. משל לאחד שנטל את המשקל והכה שני בני אדם ושיניהם קבלו את הרצועה ויודעים צערה, כך היה צערן ושעבודן של ישראל גלוי וידוע

מציאות ובמילא אויך ניט אז זיי זיינען מנגדים והפכים זה מזה. עיין שם.

(52) תניא פרק יט. למשל כאור הנר שמתנענע תמיד למעלה בטבעו מפני שאור האש חפץ בטבע ליפרד מהפתילה ולידבק בשרשו למעלה ביסוד האש הכללי שתחת גלגל הירח כמ"ש בע"ח ואף ש"י זה יכבה ולא יאיר כלום למטה וגם למעלה בשרשו יתבטל אורו במציאות בשרשו אעפ"כ בכך הוא חפץ בטבעו.

(53) רמב"ם הלכות שקלים פרק א הלכה ת. השקלים אינן נוקגין אלא בפני הבית. ובזמן שבית המקדש קיים נותנין את השקלים בין בארץ ישראל בין בחוצה לארץ. ובזמן שהוא חרב אפלו בארץ ישראל אין נוקגין:

(54) רמב"ם שם רפ"ד. תרומת הלשכה מה יעשה בה. לוקחין ממנה תמידין של כל יום והמספין וכל קרבנות הצבור ונספיקיהם והמלח שמולחין בו כל הקרבנות. וכן העצים אם לא הביאו עצים ולא נמצאו אלא בדמים. והקטרת ושכר עשייתה. ולחם הפנים ושכר עושי לחם הפנים. והעמר ושתי הלחם ופרה אדמה ושעיר המשתלח ולשון של זהורית שקושרין בין קרניו. כל אלו באין מתרומת הלשכה:

(56) רמ"א או"ח ר"ס תרצד. חייב כל אדם ליתן לפחות שתי מתנות לשני עניים: הגה יש אומרים שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן זכר למחצית השקל שהיו נותנין באדר ומאחר ששלשה פעמים כתיב תרומה בפרשה יש ליתן שלשה (מרדכי ריש פ"ק דיומא) ויש ליתנו בליל פורים קודם שמתפללים מנחה (מהרי"ל) וכן נוהגין בכל מדינות אלו ויש ליתן ג' חצאי גדולים במדינות אלו כי אין מטבע ששם מחצית עליה מלבד זו ובמדינות אוסטרייך יתנו ג' חצי ווינ"ר שנקראו ג"כ מחצית וכן לכל מדינה ומדינה ואין חייב ליתנו רק מי שהוא מבן עשרים ולמעלה וי"א שנותנים מחצית השקל לצדקה מלבד ג' מחצית אלו ואין נוהגים כן:

(60) של"ה שכה עמוד ב. ועל זה נוכל לכאר הפסוק ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם דקשה בתוכו הל"ל אלא בתוכם פירוש בתוך מחשבתן של העודין אשכון שהוא המשכן הפנימי הנסתר, ובבחינה זו היתה שם ידו"ד נהגה.

שם שכו עמוד ב. זהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, כלומר הרבה עניינים ממנו נעשה מתוכם, דהיינו תוכיות נדבת לבם. נמצא לפי זה בתוכם הוא כמו בתוכו, כי לא היה המשכן נגמר אם לא היה תוכיות נדבת לבם, כמה שכתבתי:

מיד, מקום שלא אסר את הנזכרים אלא עד שלשה דורות — אינו דין שנתיר את הנזכרות מיד? אמרו לו: אם הלכה — נקבל, ואם לדין — יש תשובה. אמר להם: לא פי, הלכה אני אומר.

(48) פרשתינו ל, יב. כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש לפי נפשו ליהוה בפקד אתם ולא יהיה בהם גגף בפקד אתם:

(49) תוס' חולין שם. ראה הערה 3.

(50) דניאל ז, ט. תזה הוית עד גי קרסנו רמיו ועתיק יומיו יתב לבושה ופתלג חזר וישער ראשה כעמר נלא קרסה שבבין דינור גלגולהי נור דלק:

פיוט " אמרו לאלקים" בשחרית דיוה"כ. אמרו לאלהים: זהר כסאו שביבי אש, משרתיו לזהטי אש, נגה לאש ומבריק האש, לפניו נמשכים נהרי אש, לכן יתגאה אש אוכלה אש:

יחזקאל א, כו. ומפעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה:

(51) תנחומא ויגש ו. ואת יהודה שלח לפניו. זה שאמר הפתוב: המשל נפחד עמו עשה שלום בברומיו (איוב כה, ב). המשל, זה מיכאל. נפחד, זה גבריאל. מיכאל מן המים וגבריאל מן האש, והן עומדין לפני השכינה ואינן מזיקין זה את זה. הני אומר, עשה שלום בברומיו. אמר רבי שמעון, כל הרקיע של מים והמלאכים של אש ומשרתיו אש להט, ואין המים מכבין את האש ולא האש שורף את המים. יהודה יוסף, זה ארי וזה שור. אתמול מתנגחין זה עם זה, ועכשו הוא משלחו אצלו, שנאמר: ואת יהודה שלח לפניו. הני, עשה שלום בברומיו.

לקוטי שיחות חלק כה עמוד 260. בשעת צוויי ענינים ווערן נתבטל מצד אן אור שלמעלה משניהם און זיי ווערן נתאחד צווישן זיך, ע"ד ווי צוויי שרים וואס ווערן נתבטל בפני המלך, איז די התאחדות ניט מצד זייער מציאות פרטית - נאר ע"ד מאמר רז"ל עה"פ המשל ופחד עמו עושה שלום בברומיו, מיכאל שר של מים גבי ריאל שר של אש ואין מכבים זה את זה, וואס דאס קומט מצד דעם וואס הקב"ה עושה שלום בברומיו - מצד א הארה רבה פון דעם אויבערשטן, און מצד דעם איז דער שר של מים און דער שר של אש ניט מרגיש זייער

עקיבא אומר: מישאל ואלצפן היו, שהיו עוסקין בנדב וצביהוא. רבי יצחק אומר: אם נושא ארנו של יוסף היו, כבר היו יכולין ליטהר. אם מישאל ואלצפן היו, יכולין היו ליטהר. אלא, עוסקין במת מצוה היו ושל שביעי שלקח להיות בערב פסח, שנאמר: "ולא יכלו לעשות הפסח ביום ההוא", ביום ההוא אין יכולין לעשות, הא למחר — יכולין לעשות!

(66) לקוטי תורה סוכות עה עמוד ג. ביאור ענין זה כי הנה עכשיו שאין לנו בית המקדש ולא מזבח צריך כל אחד למצוא דברי חפץ בנפשו ולהבין איך כל הבחינות עליונות של מעלה הם למטה בעבודת ה' שבלב כל אחד ואו ובכל דור חייב אדם לראות בנפשו ענין בחינת אש ששורף ומכלה את הקרבנות פרים ואילים וכבשים כו'. ובחינת ניסוך המים שבחג ובחינת יום השמיני שבו עצרת כל הבחינות הנ"ל. והנה אמרו רז"ל תפלות כנגד תמידין תקנום והענין כי עבודה שבלב זו תפלה.

לקוטי תורה ר"פ נשא. דהנה כתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וארז"ל בתוכו לא נאמר אלא בתוכם לפי שכאו"א מישאל צריך לעשות בחי' משכן בנפשו.

(61) כתר שם טוב מב עמוד ב. וענין זה אפרש לך על פי מה שפירוש מורי ז"ל על פסוק ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן כו' וכן תעשו והק' חדא דהל"ל ועשו לי בית להיות מקדש ע"ק ושכנתי בתוכם בתוכו הל"ל. וכל זה ה' להראות לעם בני ישראל כי כמו שיכולין להעתיק מקדש העליון וכל צרופי השמות במשכן הזה שהוא מדברים דומים וגשמיים עצים ואבנים וזהב וכסף ונחשת כ"ש האדם שהוא עיקר משכן ה' כי היכל ה' המה וכמ' ויטוש משכן שילה אהל שכן באדם וכמ"ש לא בחרתי בעיר ואבחר בדוד כ"ש שיוכל האדם לעשות עצמו מרכבה לקדושה עליונה להעתיק בעצמו ובאבריו כל העולמות וצירופי שמות רוחניות עליונה וכל זה ה' ללמד דעת לבני ישראל וז"ש ועשו לי מקדש פי' איני און יעשו לי בית להיות מקדש אלא ועשו לי תיכף המקדש העליון יעתיקו הם כי ושכנתי בתוכם פי' יהי' שריית שכינה על עושי המלאכה שתיכף שיקחו דבר לעשותו יכונו לעשות כתבניתו העליון.

(63) ב"ב ט עמוד ב. אמר רבי יצחק כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכיו והמפייסו בדברים מתברך ב"א, והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות שנאמר ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך וגו' ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם וגו'.

(64) צפנת פענח כללי התורה והמצות חלק ב עמוד קיא ערך עוסק בתורה. עיין זבחים די"ט עמוד א דהא דעוסק במצוה פטור מן המצוה, לא שאינו בגדר זה, רק כמו שמקיים גם זה, וראה דתפילין אינו חוצצת בגדרי כהונה.

המשך ס"ו עמוד סח. דכמו כן הוא בענין רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא שיש בהם ג"ב ההתכללות זמ"ז דלכן כל העוסק במצוה פטור מן המצוה מפני שע"ז ממשיך גם ההמשכה שע"י המצוה האחרת כו'.

סוכה כה עמוד א. והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא? מהתם נפקא, דתנא: "ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו'" — אותם אנשים מי היו? נושא ארנו של יוסף היו, דברי רבי יוסי הגלילי. רבי

לקוטי תש"א תורה ע

פכ"פ עם ז"א ולא רל"ה משה שיתבעל המ"ל התחוננה דז"א אמנם הקב"ה קיים בכל ולא מחה את מ"ל התחוננה וגם את המלכות זו דיניה חיקן אוחה ב' דרגין ולא החזירה פכ"פ לגמרי וזהו וראית את אחורי שכו"א ד' דאחד רבתי קשר של תפילין אך ופני לא יראו שם סוד החזרת פכ"פ : וראית את אחורי, בזה סוד גדול עד מאד סוד נשמת משה : דע כי מציאות שורש נשמתו הוא מציאות אחורי הדעת שכו"א סוד השם במילוי יודין בריבוע עולה קפ"ד ומסגימיות בינה שכו"א שם אחי"ה דיודין עולה קס"א ושניהן גימ' משה ולפי שהיה בסוד אחורי הדעת דז"א לכן נאמר לו וראית את אחורי : פסל לך ארז"ל שהלוחות נעשו מחמת כסא הכבוד כי לחת מחלף בל"ה ב"ש אוחיות כסא וכל דרשות רז"ל נרמזים בפסוק כי לחת חסר כתיב : ה' ה' אל רחום הטעם שזכר משה רב"ה י"ג מדות בהשללו על עון העגל ובמרגלים לא זכר רק ט' כי עון העגל היה הפגם בז"א שהיו כופרים בשם כו"ה כמו פרעה לא ידעתי את ה' ואמרו קום עשה לנו אלהים אך עון המרגלים היה הפגם בנוקבא שהזיחו דיבת הארץ לכן הזכיר שם ט' מדות להמשיך מז"א [שבו רק ט' ח"ד] לנוקבא אך כאן מא"א לז"א עיין בפ' בראשית : נוצר חסד לאלפים הנה שם מ"ה בריבוע יש בו ו' אלפין שז"ו ו' אלפי שנין הוי עלמא שם ו"ק ז"א הנקרא עולם כמ"ש עולם חסד יבנה כי מחסד מחיל בנין עולם, והנה אמא עילאה הנוצר חסד לאלפים אחרונים כי הראשונים יש להם מעלמם ואמלעים של חורה אינו לורך אבל בימות המשיח האחרונים שאלו בגלות לאלו

מעמי המצות

דע"ב בחכמה הנק' קודש וק"ש דקדש הם ד' יודי"ן העולים ח' והד' הוא ד' יודי"ן פשוטות וד' אוחיות השם וכו"ו הוא בשער' וזהו ג"כ שקל הקודש וז"ש לפקודיהם שכל מנין הוא בשערות ולכן יש כמה קוים ובכל קוץ ח"י נימין : והנה ממלית השקל הזה שהיו ישראל נותנים הובא בתיקוני' שהיה גורם אורות לא"א וזהו ונתנו אש כופר נפשו כי א"א נפש כל האצ"י ולפי שבהגלות כל השערות מתכסה העורף שלא יהיה בו אחיזה לחיול' לכן גורם שלא יהיה בהם נגף : והם אדרבה גורמים שיחגלו האורות יותר והחינו' מתרחקים (ו"ש) כי פנו אלי עורף שנרמו יניקת החינו' ולא פנו הפנים לגלות המל"ה שכו"א גילוי האורות שבה וע"י גילוי המל"ה מתרבים האורות : והנה יש באמצע הראש אורה חד פנוי מבלי שערות והשערות מחלי הראש מלד זה ומחלי הראש מלד זה והם נ"ה ואוחו האורח שבאמצע הוא בחי' של היסוד האקרא אורה ולכן אין בו שערות כי השערות ממלד זה ומלד זה הם נ"ה והאורה שבאמצע הוא בחי' יסוד דעתיק וכנגד זה המלחית הוא מחלית השקל וזש"ה זה יתנו שהוא יסוד הנק' ז"ה יתנו. כל העובר על הסקודים כל הוא יסוד העובר בין נ"ה שם סקודי ב"י האק' נ"ה ולכן ה' עשרים גרה ג' ארז וזהו מחלי' השקל משום שהיסוד דכורא הוא נטל מימיו מלד הפנח ולא מן ההוד וזהו העשיר לא ירבה אין בו יותר מעשר שהוא כלול מ' ודל הוא יסוד

מצות

מחלית השקל, כי חשא את ראש בני ישראל ז"ש חזרת האור למעלה בסוד השערות כי הכתר ענאו כלול מ"ה והנה נודע שהשערות הם דינים אלו שחזרים בסוד אור חזר כי כל שאר הספיר כ"ו שהם מחשפטים הם רחמים יותר לכל הדינים אם מחשפטים מתחזק דינם ולכן חוזרים לעלות ולהחכים סדין וכו"ו הוא באור פנימי הנכנס בכסא והנה ה' מלכין דמיתו יאלו קודם בסוד דינים האלו ולפי שלא היה להם שום ביסוס מהו ואלו שהיה להם ביסוס נחסימו ולכן חוזרים ועולים ומחשפטים : והנה השערות הם כמו לנורות שהאור יוצא מהן והם ווי"ן ולכן נק' בני ישראל נ"ה שהנה בראש איכא קרומא דאוריאל שהוא ח"ת והוא ו' ואלו עולים ובוקעים הרקיע שהוא שהוא בחי' ו' ולכן נופלים הם אוחס הבחי' ונעשין ווי"ן וע"כ נקראו בני ישראל מיואלין ממנה : והנה כוונת השערות אלו לכסות עורף ההוא כדי שלא יסחכלו שם החינו' וזש"ה כי חשא את ראש בני ישראל להעלות השערות למעלה : והנה ענין המשקל היא בשערות כי שם הוי' ביודי"ן וד' יודי"ן שנשם ע"ב זה הם ש"ק דמשקל שכל י' כלולה מק' והא' משקל הם ד' יודי"ן ענמם והל' היא י' פשוטה ומילואה שכ"ו בחי' י' והכל שקל וכנגדם נחסיים ביה ראשון ח"י שני' שהם ד' יודי"ן וי' ענמם הרי ח"י וביה שני ח"ך שם ד' יודי"ן וי' במילואה וסימני' בחי' ח"י ח"י ח"ך וכלם בחכמה שכו"א קודש כנודע כי שם זה

לאלו נזכר אמת אחד, ונזכר גי' רל"ן כי מחשבה באבא ורל"ן באמת גם ר"ת. 'נזכר' אחד
 'לאלפים נח"ל שהוא אמת כנודע: ויתן על פניו מסוח ענין מסוס כי ססס אחר מעטס
 סעגל לא היו יכולין ישראל לקבל הארה סבאה להס מלמעלה ובקבלת מסס סחורס קבל
 חלק אורות וסס אל שדי גי' מסס ובמילואו חלק כי בריאס מספיע כז"ל ססס ילירס
 בחינה מסס ססס סמקבל חלק אורות. ודע כי אחר סחטאו ישראל כעגל נחמטעס
 הסגת מסס ולא נשאר אלא חלק ח' מאלף וז"ס ח' זעירא של ויקרא אל מסס ואז לא
 פסיג מן סבריאס רק ממט"ט וסגדלפו"ן שסס נגד ב' אוחיות סניות דסס סוי"ס שסס
 ו"ס כי אז עלה ז"ל בחינה ו' לאמת ס' וקובא בחבונס ס' ומסס נעסו מסך ומכדיל
 בין בינס וחבונ' ז"ל ו' וקובא ס' ס' וס' סבלוחות כנס סיו עומדין כרי מסו"ס (וסחחחונס)
 [וכרלסונס] כי באס להס סספס ע"י זי"ג מן מ"ס בינס וחבונס ואח"כ לא הוספס
 רק ע"י מט"ט וסגדלפו"ן מט"ט הוא מז"ל ו' דינרס וסגד"ל מוקבא ס' דעסיס ואז
 נעסו ג"כ מסוס ומסך בין זי"ג סחחחו' וזסו סי' מ"ס ו"ס כי מ"ס ר"ת מט"ט סגד"ל
 ומקוס יניקסס מחוחיות ו"ס כרי מסו"ס ומסס יניקת מסס אחר סעגל, וסנס מסנס
 גי' קי"א כמנין חלק שהוא גי' קי"א וז"ס חלק זעירא של ויקרא אל מסס ודוק: מסוס
 גי' ב' שמוס מ"ס ס"ס דאדני וכבר ידעס מענין ס' בחיות שיס למסס כסחפסעות יסוד
 אבא מקומו בין ב' סזרועות כח"ת ז"ל הוא סס מסס. וסנס סס ע"כ כחכמה דז"ל
 וס"ג כבינס ומ"ס כחג"ל ובמ"ל דחבונס אדני שסס מחפסטיין למוקבא דז"ל שסס
 מתחלת

המצות

טעמי

ראס כי כולס כסוד חלדים ע"ד סזכר וזסו ראס
 כי ר' רומס לאלדים דרננע וסס' למלוי יודין וז'
 הוא ססס כעלמו, נס דע כי ג' סמי' אלו כארס
 שסס בינס ז"ל מ"ל וכבר ידעס כי יס כסס ג'
 אסי' ח' דיודי"ן כבינס וז' דלפיו"ן כז"ל וז'
 דהי"ן כמ"ל וסנס ג' מלואיס סזו' כלי שמוס
 ענין סס גי' סז"כ כמנין כעמיס וזסו כעמיס
 ראס, נס ענין מר דרור כי מר גי' כ"ס ק"ך
 וזסו ק"ך נרופי חלדים סיס. כו כנודע וכל אלו סס
 כסחור בינס וכנסד אלו יס ק"ך נרופיס כמ"ל
 סחפסטיס כבי"ע כמכסור אלו וז"י מעסס זס
 סיו כל אלו ק"ך ק"ך חלדים מלורפס וכללים זס
 כזס עד למעלה כבינס וזסו ממחקן וכללות כולס
 סס מ"ר, נס דרור הוא כמ"ס כי סלס אחריוס
 סכמל סכולל ק"ך חלדים הוא סס חלדים כרננע
 סעולה ר' וסס ס' אוחיות הוא ר"ס וכן אחריו
 כנס כזס כרי כ"ס ר"ס גי' דרור וזס מר דרור,
 נס עס זס חבין מליאס קבוצס אסרן כסר כסר
 עס מ"ס כי סס חלדים כרננע עס ס' אוחיות עולה
 סר וסנס ב' חריס סס ח' כבינס וז' כמ"ל וזס'
 נכוס מן ססי וכלל ונעלס כרלסו וז"ס סר כסר
 סר ע"ג סר וסס סיסס קבוצס אסרן. נס כלוחיות
 אסרן יס סר לסורוס על זס: כצות קפורת נח'
 אלו וסוד סססל: אזהרת חסון עוכד כוכביס
 נח' כסער סחוריס כסיקון עון כס על
 סעבדת כוכביס:

(*) עי' סער ססס ס' וז כסג"ס ח'. (**) עי' ססס"מ כסג"ס סל'.

יסוד לא ימפס מעסר *) לכן יסנו עשרי נרס מחי'
 ססל: כצות מסיחס כס"ג נח' כחיד"ר כס'
 כסמן ססוכ. כצות סמן ססססס ככר ידעס כי
 מר דרור ססקלו ח"ק וזסו נסל כססס ח' וקנמן
 כסס סי' ג"כ ח"ק רק ססי' נסל ככ' סעמיס
 וזסו וקנמן כסס מחיחו ר"ל, חך סקנס כסס כל
 ענינו לינו רק ר"ג וססס סדכר הוא כי סנס כל
 אלו ססמיס סס סוד סס חלדים וכבר ידעס כי ג'
 חלדים סס ח' כבינס וז' ככורה וז' כמלכס
 ואסנס מר דרור נגד חלדים כבינס ולסיכך נק'
 דרור כסוד וקרלסס דרור סססו כבינס, וקנמן
 כסס נחלק לב' כי אס"ס סססו ככורה נס כסוד
 יס חלדים רק סססו מכלל ז"ל ואין אסו פוניס רק
 חלדים ח' כבינס וחלדים ח' דז"ל וז' דמ"ל
 ואסנס ססס אסס כי כז"ל ענינו יס ב' חלדים ג"כ
 חך ססיסס נחכביס לז' וחלדים סג' סססו קנס כסס
 חס כמ"ל, ואסנס סוד מ"ק הוא ב' חלדים ח'
 עולה ס' וזסו ססיס ונס עד אחריס סלו סססו
 כרננע עולה ר' סרי כי סכל ח"ק, ולסי סכללות
 זס ססו כבינס לכן סיס מסיקלו ח"ק וכססס ח',
 אסנס קנמן כסס ככו"ל נסל ככ' סעמיס אס"ס
 ססיו אלא אחר נסל ככ' סעמיס ולכן סיס ח"ק
 ונסל לחלסיס חסיו ר"ן נגד ככורה וחסיו ר"ן נגד
 יסד ולכן סי' נסל ככ' סעמיס וזו מחיחו ר"ן אכן
 סמ"ל ססין כס ב' חלדים חך כס רק ר"ן לכר (**)
 וכססס ח', וכזס חבין כי כל סמיס אלו נק' כעמיס

בצפנת פענח בהשמטות להלכות תרומות דף סג ע"א. הן שם סי' רעג דף ריח: בדבר האפרוחים [הנולדים ע"י מאשין אם מותרין באכילה]. ועיין מנחות (דף לו) גבי בעי פלימו מרבי, ע"ש בתוס' וב"ק (דף יא), ועיין מנחות (דף ו) גבי בכור טריפה בבהמה, וחולין (דף עד ע"א) גבי גילדה מבטן בבעלת ה' רגלים ע"ש, וחולין (דף קלו ע"ב) ע"ש, והרבה יש בזה להאריך, לשיטת רש"י יבמות (דף פ) דנפל חי עד כ' שנה, מ"מ אין עליו גדר מציאות באדם, ועי' ב"ב (דף כ) ונדה (דף מב), ובתוספתא שבת פט"ו דאינו זוקק ליבום, ובשבת אמרינן דקרי בן רק לא מהני שחיטה על חי, ע"ש (דף קלו ע"א). אך רש"י ז"ל בחולין (דף עב) כתב דאין עליו שם בקר וצאן, וא"כ י"ל דה"נ כן אין עליהם שם עוף, ועי' מ"ש המרדכי בפ' העור והרוטב גבי עופות הגדלים באילן ע"ש, ועיין חולין (דף עב) ברש"י ד"ה בן ח', ועיין רש"י כתובות (דף סו ע"א) גבי ביצה דמחממין בחיק ע"ש בזה, ועי' בשו"ת הרשב"א, ע"כ. (ועי' בשו"ת מהרש"מ ח"ג סי' שעח, מתיר עופות הנ"ל, לא כתשובת אמרי יושר סי' קמה, ומ"ש ב"הרמב"ם ומכדרשב"י עמ' סו.)

בן ט' ?]. באמת זה מחלוקת התנאים בספרי פ' חוקת אם דם בן ח' מטמא, ע"ש ר' ישמעאל ור"ע, ומרבה שם מן לכל נפש אדם להביא בן ח'. ועי' במכשירין סוף פרק ו משנה ז ג"כ אם דמו מכשיר [בן שמונה ר"י אומר חוץ מדמו], וזה כוונת הירושלמי נזיר פ"ז ה"ב גבי נפלים אם יש להם רקב, ומבואר שם דתליא במחלוקת אם דם מטמא, ור"ל הך מחלוקת דספרי. ועי' בחולין (דף עב ע"א) וע"ש ברש"י ע"ב, דלכך אין מטהר שחיטת בן ח' משום דאין להם שם פרטי של בקר וצאן רק כללי, ועי' בתוס' ב"ב (דף כ ע"א) כו', ואף דאבר מן החי שלו מטמא כמו אבמה"ה, כמבואר בתוספתא שבת (פרק טז), זה רק סתם מציאות אבל לא פרט, ואף דבשבת (דף קלו) מבואר דהוי בגדר מת ע"ש, ר"ל ג"כ דהצורה הפרטית שלו מת. והרבה יש להאריך בזה בהך דיבמות (דף פ), ובמ"ש הרב המגיד דהוי כסריס, ומה דמבואר בתוספתא (שבת פט"ז) דאין זוקק, ולמ"ד דחי עד כ', למה? וצ"ל דהוי כסריס חמה לדידן, ואין פוסל בתרומה [דמבואר שם בתוספתא הנ"ל כן], ר"ל דלאו בני נחלה ובגדר גמרא דנדה (דף נו) [כל שאין לו נחלה אין לו גבול, ע"ש לענין נפל], ועיין

סימן ה

ספר תורה, מזוזה ובית הכנסת

כל דבר שבקדושה אין לו קנין עצם רק בהתואר והצורה. — אפילו יש לו קנין בהחומר אבל אינו יכול למסור ולהקנות הצורה. — בקדושין צריך לתת הצורה והחומר, ולכן קידוש בס"ת אינה מקודשת.

מג ע"א, דהכל אצל ספר תורה עניים הם, וברשב"ם שם, שכולם צריכים לו ודרך בני אדם לקרוא בני עירו עניים כשאין להם ספר תורה דעניות גדול הוא זה, ודבריו קשים.

ולפי הנ"ל הספר תורה אין בו קנין עצם, הפשט, שהכל אצל ספר תורה עניים, שאין להם בו קנין עצם רק הצורה, ובכל דבר דליכא קנין עצם לא נקרא שלהם, ולכן נקראים עניים, ומאוד יש להאריך בזה, ויש לחלק בין של יחיד לשל רבים, דבשל יחיד חשיב קנין עצם ובשל רבים לא, דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא, ע"כ.

בן בשו"ת צפנת פענח (דווינסק) ח"ב סי' כד, דף י: יראה ברמב"ם בפ"א מהלכות תפילה ופ"ו מהלכות שכנים, דס"ת ונביאים כתובים נקט רק לוקח דשם לא בגדר דין שצריך ס"ת, רק מה שהציבור צריכים לקרות בספר תורה ואפסרתא דנביאים וקריאת רות ושיר השירים וקינות השייך לציבור, כמבואר במס' סופרים בכתובים, וזה צורך ביהכ"נ של ציבור, ובוהא אם יש להיחידים חלק הנה זה שייך לתואר ציבור, וכן היחיד יש לו זכות בשביל התואר וכו', ועי' בפסקי תוספות ריש פ"א דערכין בזה, ובמה דפליגי בנדרים דף סה ע"ב, גבי קופת הקהל, במודר הנאה, וכן פליגי בפירוש של הספרים בנדרים דף מת, אם ר"ל ס"ת או ספרים ללמוד דזה הוה של שותפות,

אן בשו"ת צפנת פענח סי' קיב [על דבר שאלתו בספר תורה פסולה שנשאלה מבית המדרש למנין אחר לצורך הקפות בשמחת תורה, וגבאי בית המדרש לא תבעו אותה בחזרה, אם מותר להשואלים לתקן את הספר תורה בלי ידיעת גבאי בית המדרש ולקרות בה], לא בירר אם הוא ס"ת של יחיד או שייך לביהמ"ד, ויש בזה אריכות גדול. הנה יש לחקור אם יש בספר תורה קנין עצם, דהיינו כמו שאר חפץ השייך לבעליו, או יש בו רק קנין התואר, כלומר, דהא עיקר הס"ת הוא רק לקרות בו וזולת תועלת הקריאה גוף הספר אינו שוה כלום, והקריאה הוא דבר של הקדש השייך לגבוה, ואין בו קנין עצם, ועיין בחולין דף קלו ע"א גבי מעקה, אלא גגך למאי אתא, למעוטי בתי כנסיות ובתי מדרשות, ופירש"י שאין חלק לאחד מהם בו, שאף לבני עבר הים הוא, הרי חויגן דביהכ"נ בשביל שהוא דבר שבקדושה אין בו קנין עצם, ועיין בסנהדרין ק"ג ע"א גבי עיר הנדחת דכתיב בה ואת כל שללה, והיכא דאיכא מזוזה לא אפשר דכתיב לא תעשון כן כו', ופירש"י דאנן בעינן שללה וליכא דהא שלל שמים הוא, ומה שסותר לזה מש"כ נדרים מח ע"א [במשנה שנים שנדרו הנאה זה מזה מותרים בדבר עולי בבל ואסורים בדבר של אותה העיר כגון ספרים, ופירש"י ס"ת], אפשר לומר כפירוש הרא"ש שם, ספרים ללמוד שקונים בני העיר ללמוד בהם, ובוהא נוכח לפרש הך דביב

קדושין, דגבי קדושין צריך ליתן לה הכל, הצורה והחומר, ובס"ת אינו יכול להקנות הצורה ולא היה קדושין וכ"כ בזה קצת בספרי ח"א, ע"כ.

ה) בסגנון אחר מפרש את הירושלמי הנ"ל בח"א הל' אישות פ"ג ה"א: והמנהג שמקדש בטבעת ולא בכסף. ונ"ל דהנה עי' בירושלמי פ"ה דגדרים דהמקדש בספר תורה שלו אינה מקודשת, וטעם כמ"ש הר"ן פ"א דקדושין, גבי מנה אין כאן, דבדבר שלא יצא מידו לגמרי לא היה קדושין. והנה מבואר בב"ב דף מג, דמן ספר תורה אינו יכול לסלק לגמרי, וע"ש דף קנא ע"א, גבי אם מיקרי נכסו, ואף דהא בגיטין דף כ אמרינן דאם גירשה בספר תורה אם אקדים וזוא לספרא כו' הוה שייך גט התם כיון שנכתב לשם גט נפסלה הס"ת אבל בס"ת כשירה אינה מקודשת, והנה כעת המנהג שמקדשים בשעת חופה ותיכף היה נשואה וא"כ יהא לו בכסף קדושין פירות וא"כ לא היה קדושין, לכך תתקדש בכלי דהוה כלבוש. ועי' כתובות דף נד ע"א, וסנהדרין דף קיב, ומש"כ רבינו ז"ל בפרק א מהלכות מלוה ה"ה, וכ"מ בזה, ע"כ וראה לעיל סי' ג.

ע"ש בזה, אבל דבר של צורך ציבור אין להיחידים זכות בחומר שבו רק בקופיא צורה, וזה ר"ל אצל ס"ת עניים דב"ב דף מג ע"א לא כרשב"ם ותוס', רק דר"ל דאין להם קנין בהדבר, וזה עני שאין לו דבר קנינו רק צורה, וזה ר"ל רש"י סנהדרין דף קיג ע"א לרבנן דפליגי על ר"א דלכך ס"ת ונביאים וכתובים אין נאסרין רק מחמת דזה שלל שמים ואין קנין כלל בהם, והא דנגזרים משום ספר תורה שנמצא ביד מין, גיטין דף מה ע"ב, ע"כ.

ג) שו"ת צפ"ו סי' רצו: מ"ש בדבר ס"ת הארכתי בזה הרבה בהך בעיא דב"ב (דף קנא) אם איקרי נכסי וא"כ לא חל שיעבוד בעל חוב עליהם, ע"ש בב"ב (דף מג ע"א), שאני ס"ת דלשמיעה קאי, ור"ל דאין בו קנין הגוף ממש, ולכך יש שיטה בירושלמי נדרים פ"ה, דאף אם קידש בס"ת שלו אינה מקודשת, וזה ר"ל רש"י סנהדרין (דף קיג) דאין עליה גדר שללה בעיר הנדחת.

ד) שאלות ותשובות צפנת פענח דווינסק, ח"ב סי' כד: בגדר ספר תורה לא הבין הפירוש בירושלמי וט"ס שם, ור"ל דאף אם יחיד קידש בס"ת שלו לא היה

סימן ו

גיטין וקדושין

עיקר נתינת הגט תואר הגט לא החומר — האיכות לא הכמות. — בקדושין העיקר הוא החומר.

ג) בשו"ת צפ"ו סי' קמב: מ"ש בגדר גט [הקושיא בגיטין דף כ, הרי זה גיטך והנייר שלי דאינה מגורשת דאותיות פורחות באויר, ע"ש ברש"י, ואע"ג דמ"מ נתן ולא היו פורחות מ"מ כיון דלא הוי שלו לא נקרא נתינה, ולמה בעירובין דף ג, מקצת קורה אמרינן קלוש אף דבלא זה דלמעלה מכ' פסולה דהוי קורה הניטלת ברוח מ"מ נעשה כשפודין, הכי נמי סוף סוף נתן לה, וכמו דשם אנו רואין רק במציאות כיון דיכול לעמוד כשר והכי נמי במציאות לא היו פורחות דהא נתן לה הנייר, וע"ש לענין כתב לה על איסורי הנאה דכשרן, ר"ל דאין זה כריתות, או אין זה נתינה, או דבעצם עיקר נתינה לא ר"ל על הנייר ועל הדיו רק צורת הדבר שע"י דיו הבעל נעשה עליו שם גט, וזה ר"ל נתינת הגט דשם דף כ, מ"מ צריך שלא ישאר ברשות הבעל דבר המחזיק, ולא גרע ממשחה, ועי' רש"י גיטין ע"ב, בטעם גבי הא אגידא ביה משום ונתן דלא נקרא ונתן, וכן הוא בירושלמי פ"א דגיטין, אבל באיסורי הנאה גם לבעל לית בו זכות לכן כשר בתואר ונתן לה ושוב אינו צריך יותר, וזה ר"ל התוספתא גיטין, דאם נתן הנייר בעצמו לא הוי גירושין, ר"ל שיתן לה פרטות הדבר בזה, לא רק תואר הדבר, וכ"כ שם סי' קמו, דף קיח ע"א.

ד) במהד"ת, דף סג: נ"מ דגט עצמו צריך שיהא כולו בידה, ושם לא מהני ניתוק, אבל משיחה שם רק משום

א) בגיטין כ ע"א: אמר רב חסדא יכילנא למיפסלינהו לכולי גיטי דעלמא, א"ל רבא מ"ט אילימא משום דכתיב וכתב, והכא איהי קא כתבה ליה (נותנת שכר הסופר כדאמרינן ב"ב קסח ע"א משום תקנת עגונות) ודלמא אקנויי אקני ליה רבנן (והוא זוא מדידה והוי כמאן דיהיב ליה איהו, דהפקר בית דין הוה הפקר), אלא משום דכתיב ונתן והכא לא יהיב לה מידי (ונתן בר נתינה שיהא שוה פרוטה) דלמא נתינת גט היא, תדע דשלחו מתם, כתבו על איסורי הנאה כשר, ע"כ, עי' בתוס' ד"ה דלמא אע"ג דכתיב ונתן לא בעינן שוה פרוטה, עי' במפרשים.

ב) בצ"פ פ"ב מהל' גירושין ה"א כתב: והנה באמת כונת הגמרא בגיטין דף כא, גבי הך דרב חסדא דאמר שם אלא משום דכתיב ונתן כו' דלמא נתינת גט, ור"ל כו', דהנה כיון דאמרינן דאקנויי אקנו ליה רבנן כו' ואמר דהנתינה לא ר"ל על כמות הדבר, רק על האיכות, על הגט, והגט נעשה על ידו, וא"כ נתן לה דבר חדש והיינו גט, ואף דקי"ל דאם אמר הנייר שלי לא היה גט, היינו משום דלא היה כריתות דעדיין הדבר אגיד גביה כיון דהנייר נשאר ברשותו, אבל קנין בהנייר גופא א"צ וכו', ומביא בגמרא ראיה מהך דכתבו על איסורי הנאה, דאף דלא שייך בזה קנין בכמות, דהא איסורי הנאה לא מצי להקנות, מ"מ הוי הגט גט, דהא האיכות מיהא נתן לה, עכ"ל.